

บทที่ 4

ผลการทดลองและวิจารณ์

4.1 วิธีการเตรียมพริกเพื่อผลิตซอสพริก

การเตรียมพริกที่เหมาะสมต่อการนำไปผลิตซอสพริกโดยคองพริกในน้ำคองเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ และ 2 สัปดาห์จากนั้นตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นเทียบกับพริกสด ดังแสดงในตาราง 4.1

ตาราง 4.1 คุณภาพวัตถุดิบพริก

ค่าคุณภาพ	พริกสด	พริกคอง 1 สัปดาห์	พริกคอง 2 สัปดาห์
ค่าสี L*	36.66a ± 1.20	33.99b ± 1.54	30.89c ± 1.10
ค่าสี a*	41.27a ± 2.22	41.25a ± 2.38	36.87b ± 1.45
ค่าสี b*	24.18a ± 1.57	22.56a ± 3.81	18.65b ± 1.42
ปริมาณกรด (%ในรูปกรดอะซิติก)	0.39b ± 0.04	0.94a ± 0.28	0.83a ± 0.02
ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ (%)	5.11c ± 0.15	8.13b ± 0.17	11.07a ± 0.14

หมายเหตุ

- ตัวอักษรภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันในแต่ละแถวแสดงว่าข้อมูลมีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P \leq 0.05$)
- ค่าเฉลี่ยจากการทดลอง 3 ซ้ำ ± ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากตาราง 4.1 เมื่อเปรียบเทียบค่าสี L* (ค่าความสว่าง), ค่าสี a* (ค่าสีแดง-สีเขียว) และค่าสี b* (ค่าสีเหลือง-สีน้ำเงิน) ของพริกคองกับพริกสดพบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยพริกสดจะมีค่าความสว่าง, ค่าสีแดง, และค่าสีเหลืองสูงสุด ส่วนค่าความสว่าง, ค่าสีแดง และค่าสีเหลืองของพริกคองมีแนวโน้มลดลงเมื่อคองนานขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลวดี (2528) ปริมาณกรดของพริกสดมีน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.39) ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) กับพริกคอง โดยพริกคองที่ 1 สัปดาห์มีปริมาณกรดสูงสุด (ร้อยละ 0.94) และมีค่าใกล้เคียงกับพริกคอง 2 สัปดาห์ ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ในพริกสด และพริกคองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยพริกคอง 2 สัปดาห์มีค่าปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้สูงสุดคือ 11.07 เปอร์เซ็นต์รองลงมาคือพริกคอง 1 สัปดาห์ และพริก

สดตามลำดับ ซึ่งพบว่าเมื่อคองเป็นระยะเวลาต่างๆ จะทำให้ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้มีค่าเพิ่มขึ้นเนื่องจากเกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างน้ำตาลและกรดที่มีความเข้มข้นกับน้ำในพริกโดยกระบวนการออสโมซิส (ไพบูลย์, 2532)

เมื่อตรวจสอบคุณภาพพริกเบื้องต้นแล้วจึงนำมาแปรรูปเป็นซอสพริกและนำไปตรวจสอบคุณภาพทางกายภาพ เคมี จุลชีววิทยา และทางด้านประสาทสัมผัส

จากตาราง 4.2 ค่าความสว่างและค่าสีเหลืองของซอสพริกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยซอสพริกจากพริกสดมีค่าความสว่างและค่าสีเหลืองสูงสุด รองลงมาคือซอสพริกจากพริกคอง 1 สัปดาห์และ 2 สัปดาห์ตามลำดับ ส่วนค่าสีแดงของซอสพริกไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) โดยพบว่าค่าสีของซอสพริกมีความสัมพันธ์กับค่าสีของวัตถุดิบพริกที่ใช้ผลิตซึ่งพริกคองระยะเวลาต่างๆ ค่าสีของซอสพริกมีค่าค่อนข้างต่ำแสดงว่าสีของซอสพริกที่ได้มีสีแดงเข้มเนื่องจากพริกคองมีลักษณะสีแดงคล้ำ ส่วนซอสพริกสดมีค่าสีมากกว่าทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ซอสพริกสีสดใสกว่า ค่าความขุ่นหนืดของซอสพริกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยซอสพริกจากพริกคอง 2 สัปดาห์มีค่าความขุ่นหนืดสูงสุดแต่ซอสพริกจากพริกคองนาน 1 สัปดาห์และซอสพริกจากพริกสดมีค่าความขุ่นหนืดไม่แตกต่างกัน ($P > 0.05$)

ตาราง 4.2 คุณภาพของซอสพริก

ข้อมูล	ค่าตรวจวัด	ซอสพริก		
		พริกสด	พริกคอง 1 สัปดาห์	พริกคอง 2 สัปดาห์
ด้าน กายภาพ	ค่าสี L*	34.03a ± 0.31	30.79b ± 0.35	26.77c ± 0.09
	ค่าสี a* ^{ns}	24.61 ± 0.24	24.80 ± 0.73	24.45 ± 0.51
	ค่าสี b*	26.69a ± 0.77	20.74b ± 0.71	13.68c ± 0.46
	ค่าความหนืด (พอยล์.)	73.84b ± 3.76	68.71b ± 4.05	331.50a ± 18.97
ด้านเคมี	ปริมาณกรด (%ในรูปกรดอะซิติก)	0.68b ± 0.02	0.79a ± 0.01	0.81a ± 0.02
	ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ (เปอร์เซ็นต์)	20.56c ± 0.19	21.53b ± 0.66	22.84a ± 0.90
	ค่ากิจกรรมของน้ำ	0.88a ± 0.00	0.88a ± 0.00	0.87b ± 0.00
	ค่าความเป็นกรด-ด่าง	3.50a ± 0.05	3.47a ± 0.05	3.40b ± 0.01
ด้านจุล ชีววิทยา	ปริมาณจุลินทรีย์ทั้งหมด ^{ns} (CFU/g)	est. < 10	est. < 10	est. < 10
	ปริมาณยีสต์และรา ^{ns} (CFU/g)	est. < 10	est. < 10	est. < 10
	ปริมาณเชื้อโคลิฟอร์ม ^{ns} (MPN/g)	< 3	< 3	< 3
	ปริมาณเชื้ออีโคไล ^{ns} (<i>E. coli</i>) (MPN/g)	ND	ND	ND
ด้าน ประสาท สัมผัส	ลักษณะปรากฏ ^{ns}	6.86 ± 1.70	6.53 ± 1.52	6.42 ± 1.57
	สี	7.44a ± 1.50	7.25ab ± 1.40	6.83b ± 1.58
	กลิ่น ^{ns}	6.59 ± 2.04	6.29 ± 1.71	6.53 ± 1.89
	รสชาติ ^{ns}	7.15 ± 1.74	6.92 ± 1.42	6.46 ± 1.81
	ความขื่นหนืด ^{ns}	6.95 ± 1.42	6.59 ± 1.50	6.81 ± 1.73
การยอมรับ ^{ns}	6.86 ± 1.94	6.61 ± 1.68	6.35 ± 1.62	

หมายเหตุ

- ตัวอักษรภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันในแต่ละแถวแสดงว่าข้อมูลมีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P \leq 0.05$)
- ns แสดงว่า ข้อมูลไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P > 0.05$)
- ND ไม่ได้ตรวจ (not detected) เนื่องจากไม่พบโคลิฟอร์ม
- est. หมายถึง estimated
- ค่าเฉลี่ยจากการทดลอง 3 ซ้ำ ± ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ปริมาณกรดทั้งหมดของซอสพริกจากพริกแดงมีความแตกต่างกันกับซอสพริกจากพริกสด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยซอสพริกจากพริกแดง 2 สัปดาห์มีปริมาณกรดสูงสุด รองลงมาคือซอสพริกจากพริกแดง 1 สัปดาห์ และซอสพริกจากพริกสดผลิตตามลำดับ ปริมาณกรดทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับวัตถุดิบพริกที่ใช้ผลิตซึ่งซอสพริกจะมีปริมาณกรดที่สูงขึ้นเมื่อใช้พริกที่แดงเป็นระยะเวลาต่างๆ

ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ในซอสพริกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยพริกสดผลิตซอสพริกมีค่าปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ต่ำสุดคือร้อยละ 20.56 และพบว่าปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้จะเพิ่มขึ้นเมื่อใช้พริกแดง 1 สัปดาห์และ 2 สัปดาห์ตามลำดับ ซึ่งปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้มีความสัมพันธ์กับชนิดของพริกที่ใช้ดังพิจารณาจากค่าปริมาณของแข็งที่พบในการตรวจสอบเบื้องต้นในตาราง 4.1

ค่ากิจกรรมของน้ำ (a_w) ในซอสพริกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยพบว่าในซอสพริกจากพริกสดและซอสพริกจากพริกแดง 1 สัปดาห์มีค่ากิจกรรมของน้ำสูงสุด ส่วนซอสพริกจากพริกแดงนาน 2 สัปดาห์มีค่ากิจกรรมของน้ำต่ำสุดเนื่องจากการคองทำให้เกิดการออสโมติกของสารละลายพวกเกลือ น้ำตาล และน้ำส้มสายชูที่มีความเข้มข้นสูง (ไพบูลย์, 2532)

ค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ของซอสพริกจากพริกสดมีค่าความเป็นกรด-ด่างสูงสุดคือ 3.50 รองลงมาคือซอสพริกจากพริกแดง 1 สัปดาห์ ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) กับซอสพริกจากพริกแดงนาน 2 สัปดาห์ โดยทั่วไปแล้วซอสพริกจะมีค่าความเป็นกรด-ด่างอยู่ในช่วง 3.0 - 3.7 (กฤษณา, 2546) และตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนซอสพริก กำหนดให้มีความเป็นกรด-ด่างน้อยกว่า 4.5 ซึ่งค่าความเป็นกรด-ด่างมีความสัมพันธ์กับปริมาณกรดคือเมื่อปริมาณกรดเพิ่มขึ้นค่าความเป็นกรด-ด่างจะมีค่าลดลงซึ่งการคองทำให้ค่าความเป็นกรด-ด่างลดลงในทางตรงข้ามก็จะทำให้มีปริมาณกรดเพิ่มสูงขึ้นและมีผลต่อคุณภาพซอสพริกโดยตรง

คุณภาพทางจุลชีววิทยาผลิตภัณฑ์ซอสพริก มีปริมาณเชื้อจุลินทรีย์ทั้งหมด ปริมาณยีสต์ และราน้อยกว่า 10 โคโลนีต่อตัวอย่างซอสพริก 1 กรัม ส่วนปริมาณเชื้อโคลิฟอร์มน้อยกว่า 3 MPN ต่อกรัม และตรวจไม่พบเชื้ออีโคไลในซอสพริกที่ผลิตได้ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานซอสพริกของ มผช. โดยทั่วไปซอสพริกจัดอยู่ในอาหารประเภทที่มีความเป็นกรดสูง (มีความเป็นกรด-ด่างน้อยกว่า 4.5) จึงทำให้จุลินทรีย์ส่วนใหญ่ไม่สามารถเจริญเติบโตได้ถึงแม้จะมีค่ากิจกรรมของน้ำค่อนข้างสูงก็ตาม อีกทั้งในกระบวนการผลิตได้เติมสารกันเสียธรรมชาติได้แก่ น้ำส้มสายชู และเกลือซึ่งสามารถป้องกันการเจริญเติบโตของจุลินทรีย์ได้ ส่วนเชื้อที่อาจเจริญเติบโตได้ก็ไม่สามารถทนต่ออุณหภูมิการพาสเจอร์ไรซ์ได้

คุณภาพทางประสาทสัมผัสของซอสพริกได้แก่ ความชอบด้านลักษณะปรากฏ กลิ่น รสชาติ ความขื่นหนืดและการยอมรับของซอสพริกทั้งหมดไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) โดยซอสพริกจากพริกสดมีคะแนนความชอบในแต่ละคุณลักษณะที่กล่าวมาสูงสุด รองลงมาคือซอสพริกจากพริกคอง 1 สัปดาห์และ 2 สัปดาห์ตามลำดับ ส่วนความชอบด้านสีของซอสพริกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) พบว่าซอสพริกจากพริกสดมีความชอบสูงสุดคือ 7.44 รองลงมาคือซอสพริกจากพริกคอง 1 สัปดาห์ และ 2 สัปดาห์ตามลำดับ จากผลการทดสอบทางประสาทสัมผัสแสดงว่าผู้บริโภคไม่สามารถแยกลักษณะความแตกต่างของซอสพริกจากพริกสดหรือพริกคองได้ดังนั้นในการผลิตขั้นต่อไปจึงอาจไม่จำเป็นต้องใช้พริกคองในการผลิต

จากผลการทดลองซึ่งพบว่าการใช้พริกคองเปรียบเทียบกับพริกสดในการผลิตซอสพริกแล้วให้ผลต่อคุณภาพของซอสพริกด้านกายภาพ และทางเคมีเท่ากันส่วนด้านจุลชีววิทยาและด้านประสาทสัมผัสไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาคุณภาพซอสพริกแล้วพบว่าการใช้พริกสดจะให้คุณภาพทางด้านต่างๆ ดีกว่าการใช้พริกคอง เนื่องจากพริกสดจะทำให้ซอสพริกมีสีแดงสว่างและสดใสมากกว่าส่งผลต่อความชอบด้านสีของผู้บริโภคดังตาราง 4.2 และทำให้ซอสพริกมีปริมาณกรดน้อยกว่าพริกคองเช่นเดียวกับค่าความเป็นกรด-ด่างของซอสพริกที่มีมากกว่าซอสพริกจากพริกคอง ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวส่งผลต่อคุณภาพทางประสาทสัมผัสของผู้บริโภค อนึ่งเมื่อพิจารณาถึงต้นทุนและขั้นตอนการผลิตนั้นการใช้พริกคองจะมีต้นทุนในการผลิตที่สูงเพราะต้องเพิ่มขั้นตอนการคองทำให้เพิ่มเวลาและวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งทั้งหมดนี้รวมอยู่ในต้นทุนการผลิต แต่ในเชิงกลับกันการใช้พริกคองก็มีประโยชน์ในแง่ของการถนอมรักษาพริกในช่วงที่มีผลผลิตพริกมากจนล้นตลาดราคาถูกลงหรือการเก็บรักษาเพื่อขนส่งในระยะทางไกลๆ ซึ่งถ้าเป็นพริกสดอาจเน่าเสียได้ง่ายกว่า

ฉะนั้นจึงเลือกพริกสดเพื่อนำไปใช้แปรรูปเป็นซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าในขั้นตอนต่อไป

4.2 คุณภาพวัตถุดิบกล้วยน้ำว้าที่ความสุกระยะต่างๆ

เมื่อนำกล้วยน้ำว้าที่เก็บเกี่ยวมาจากต้นแล้วจึงนำบ่มให้สุกที่อุณหภูมิห้องเพื่อศึกษาระยะเวลาความสุกโดยบันทึกคุณลักษณะที่พบดังตาราง

รูปที่ 4.1 กล้วยน้ำว้าความสุกระยะต่างๆ

ตาราง 4.3 ลักษณะที่สังเกตพบในกล้วยน้ำว่าความสุกระยะต่างๆ

ระยะความสุก	ลักษณะสังเกตพบ
ความสุกระยะที่ 2	ระยะเวลา 1-2 วัน เปลือกกล้วยมีสีเขียวอ่อนๆ เริ่มปรากฏสีเหลืองอ่อนๆ เพียงเล็กน้อย ผลกล้วยมีลักษณะเป็นเหลี่ยมอย่างชัดเจน ขั้วของผลเป็นสีเขียว ส่วนตรงปลายมีสีเขียวเข้ม และจากภาพตัดขวางเปลือกกล้วยค่อนข้างหนา มีเนื้อกล้วยน้อย เนื้อกล้วยเป็นสีขาวและแข็ง
ความสุกระยะที่ 4	ระยะเวลา 3-4 วัน เปลือกกล้วยมีสีเหลืองค่อนข้างมาก โดยมีสีเหลืองมากกว่าสีเขียว ตรงขั้วมีสีเหลืองออกเขียว ตรงปลายกล้วยมีสีเขียวเพียงเล็กน้อย ผลของกล้วยมีเหลี่ยมน้อยลง ผลกล้วยมีลักษณะที่นุ่มลง จากภาพตัดขวาง เปลือกมีลักษณะหนาและเป็นเหลี่ยม เนื้อกล้วยมีสีขาวเหลือง และนุ่ม
ความสุกระยะที่ 6	ระยะเวลา 5-6 วัน เปลือกกล้วยมีสีเหลืองทั้งผล รวมทั้งขั้วและปลายผล ไม่พบเหลี่ยมของผลกล้วย จากภาพตัดขวางเปลือกกล้วยบาง เหลี่ยมของผลกล้วยหายไป เนื้อกล้วยมีสีค่อนข้างเหลือง เนื้อนุ่มมาก มีกลิ่นหอม
ความสุกระยะที่ 8	ระยะเวลา 7-10 วัน เปลือกกล้วยมีสีเหลืองเข้ม มีจุดสีน้ำตาลดำทั่วทั้งผล ขั้วผลเหี่ยวเช่นเดียวกับปลายกล้วย เปลือกนุ่ม ไม่มีเหลี่ยมกล้วย จากภาพตัดขวางเปลือกบางและเหี่ยว เนื้อกล้วยมีสีเหลืองออกคล้ำ นิ่มละและ มีกลิ่นหอมค่อนข้างแรง

ตาราง 4.4 คุณภาพของกล้วยน้ำว้าความสุกระยะต่างๆ

ค่าคุณภาพ	ระยะความสุกของกล้วยน้ำว้า			
	ระยะที่ 2	ระยะที่ 4	ระยะที่ 6	ระยะที่ 8
ค่าสี L* เปลือกกล้วย	58.75d ± 1.67	67.62b ± 2.13	71.83a ± 1.41	64.01c ± 3.24
ค่าสี a* เปลือกกล้วย	-13.85d ± 1.10	-8.35c ± 1.58	-2.64b ± 0.53	+4.44a ± 1.25
ค่าสี b* เปลือกกล้วย	26.59c ± 3.52	40.48a ± 2.49	37.44b ± 1.82	34.91b ± 3.87
ค่าสี L* เนื้อกล้วย	81.93a ± 0.56	79.92b ± 0.54	80.14b ± 0.53	71.06c ± 1.65
ค่าสี a* เนื้อกล้วย	-0.45a ± 0.14	-1.60b ± 0.08	-1.87c ± 0.22	-0.62a ± 0.27
ค่าสี b* เนื้อกล้วย	14.63c ± 0.65	16.25b ± 0.32	16.32b ± 0.66	20.01a ± 1.17
ค่าแรงเจาะเนื้อ (g-force)	584.52a ± 59.90	130.22b ± 18.96	59.54c ± 9.53	49.68c ± 7.15
สัดส่วนเนื้อต่อเปลือก	1.70d ± 0.13	1.93c ± 0.05	2.92b ± 0.18	3.86a ± 0.41
ร้อยละปริมาณความชื้น	65.51d ± 0.04	66.03c ± 0.52	67.83b ± 0.33	72.05a ± 0.26
ปริมาณกรด (ร้อยละในรูปกรดมาลิก)	0.08d ± 0.01	0.30b ± 0.01	0.33a ± 0.01	0.29c ± 0.01
ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ (เปอร์เซ็นต์)	7.33d ± 0.72	17.20c ± 0.92	23.40b ± 0.30	27.80a ± 1.08
ค่าความเป็นกรด-ด่าง	5.50a ± 0.51	4.56b ± 0.02	4.43b ± 0.08	4.36b ± 0.06
ร้อยละปริมาณแป้ง	41.85a ± 0.84	21.39b ± 1.37	6.08c ± 0.54	3.49d ± 0.30

หมายเหตุ

- ตัวอักษรภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันในแต่ละแถวแสดงว่าข้อมูลมีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P \leq 0.05$)
- ns แสดงว่า ข้อมูลไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P > 0.05$)
- ค่าเฉลี่ยจากการทดลอง 3 ซ้ำ $\pm$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ค่าความสว่างของเปลือกกล้วยน้ำว้าแต่ละระยะความสุกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยเปลือกกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 6 มีค่าความสว่างสูงสุด ซึ่งค่าความสว่างของเปลือกกล้วยน้ำว้ามีแนวโน้มสูงขึ้นขณะกล้วยใกล้สุกและหลังจากนั้นความสว่างของเปลือกกล้วยน้ำว้าจะลดลงเมื่อผลกล้วยเข้าสู่ความสุกระยะที่ 8 เปลือกกล้วยน้ำว้าแต่ละระยะความสุกมีค่าสี a* (ค่าสีแดง-สีเขียว) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยค่าสี a* ของเปลือกกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 2, ระยะที่ 4, และระยะที่ 6 มีค่าสี a* เป็นลบแสดงว่าเปลือกกล้วยน้ำว้าเป็นสีเขียวและมีแนวโน้มลดลงเมื่อระยะความสุกของกล้วยน้ำว้ามากขึ้นจนกระทั่งกล้วย

สูงเนื่องจากเกิดการสลายตัวของสารสีพวกคลอโรฟิลล์ในเปลือกกล้วยน้ำว้าระหว่างกระบวนการสุกของกล้วยน้ำว้า หลังจากนั้นค่าสี a^* จะมีค่าเป็นบวกแสดงว่าเปลือกกล้วยมีค่าสีแดงเกิดขึ้น หมายถึงเปลือกกล้วยน้ำว้าที่แก่จัดคือความสุกระยะที่ 8 เปลือกกล้วยน้ำว้าจะเหี่ยว สีของเปลือกกล้วยน้ำว้าเป็นสีน้ำตาลปนแดงซึ่งเกิดจากเปลือกกล้วยมีสารประกอบพวกฟีนอลิกอยู่สูงจึงทำให้เกิดปฏิกิริยาการเกิดสีน้ำตาลของเอนไซม์โพลีฟีนอลออกซิเดสส่งผลให้เปลือกกล้วยที่แก่จัดมีสีน้ำตาลคล้ำ (Siriboon, N. and Banlusilp, P., 2007) ส่วนค่าสี b^* (ค่าสีเหลือง-สีน้ำเงิน) ของเปลือกกล้วยน้ำว้าแต่ละระยะความสุกมีค่าเป็นบวกแสดงว่าสีของเปลือกกล้วยน้ำว้ามีสีเหลืองและค่าสีเหลืองของเปลือกกล้วยน้ำว้าแต่ละระยะความสุกนี้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) ซึ่งค่าสีเหลืองจะเพิ่มสูงสุดเมื่อกล้วยน้ำว้าเข้าสู่ความสุกระยะที่ 4 และหลังจากนั้นค่าสีเหลืองของเปลือกกล้วยน้ำว้าจะลดลงเมื่อกล้วยน้ำว้าเข้าสู่ความสุกระยะที่ 6 และระยะที่ 8 ตามลำดับ ทั้งนี้ค่าสีเหลืองนี้จะมีความสัมพันธ์กับการสุกของกล้วยน้ำว้าเนื่องจากการสลายตัวของสารสีพวกคลอโรฟิลล์ขณะเดียวกันก็มีการเปลี่ยนแปลงสารสีเหลืองของกลุ่มแคโรทีนอยด์ ได้แก่ อัลฟา-แคโรทีน, บีตา-แคโรทีนและลูเตอิน (Gross *et al.*, 1976) ซึ่งค่าสีเหลืองจะมีความสัมพันธ์ตรงข้ามกับค่าสีเขียว กล่าวคือค่าสีเหลืองเพิ่มขึ้นเมื่อกล้วยเริ่มสุกขณะเดียวกันค่าสีเขียวก็จะมีค่าลดลง ซึ่งเป็นกลไกของการสุกของกล้วยน้ำว้า (จริงแท้, 2549)

ค่าความสว่างของเนื้อกล้วยน้ำว้าแต่ละระยะความสุกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยพบว่าเนื้อกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 2 มีค่าความสว่างสูงสุดรองลงมาคือความสุกระยะที่ 6 และเมื่อกล้วยน้ำว้าเข้าสู่ความสุกระยะที่ 8 จะมีค่าความสว่างน้อยสุดเนื่องจากเนื้อกล้วยน้ำว้าที่แก่จัดจะเกิดสีน้ำตาลจากปฏิกิริยาของเอนไซม์ ทั้งนี้เพราะในเนื้อกล้วยมีเอนไซม์พวกโพลีฟีนอลออกซิเดสอยู่สูง และค่าสีเขียวของเนื้อกล้วยน้ำว้ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยค่าสีเขียวของเนื้อกล้วยน้ำว้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อกล้วยน้ำว้าใกล้สุกและมีค่าสูงสุดเมื่อกล้วยน้ำว้าสุกเต็มที่หลังจากนั้นก็ลดลง ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วพบว่าค่าสีเขียวในเนื้อกล้วยในแต่ละระยะนั้นมีค่อนข้างน้อยมาก ส่วนค่าสีเหลืองของเนื้อกล้วยน้ำว้าในแต่ละระยะการสุกซึ่งพบว่าค่าสีเหลืองของเนื้อกล้วยน้ำว้าจะค่าเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) เช่นกัน โดยค่าสีเหลืองจะมีค่าสูงสุดเมื่อกล้วยมีความสุกอยู่ในระยะที่ 8 (กล้วยสุกแก่จัด)

ลักษณะสีของเปลือกกล้วยน้ำว้าในระยะดิบ (ความสุกระยะที่ 2) จะมีค่าความสว่างน้อย เช่นเดียวกับกับค่าสีเหลืองแต่ขณะเดียวกันก็จะมีค่าสีเขียวสูงสุดและหลังจากนั้นเมื่อเข้าสู่ความสุกระยะที่ 4 กล้วยน้ำว้าเริ่มสุกค่าความสว่างและค่าสีเหลืองก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทางตรงกันข้ามค่าสีเขียวก็จะมีแนวโน้มลดลง เมื่อกล้วยน้ำว้าสุกเต็มที่ (ความสุกระยะที่ 6) จะพบว่ามีค่าความสว่างสูงสุดขณะที่มีค่าสีเขียวน้อยที่สุด หลังจากนั้นเมื่อกล้วยน้ำว้าแก่จัดสีของเปลือกกล้วยก็จะเป็นสีเหลือง

ป็นสีน้ำตาลทำให้ค่าความสว่างและค่าสีเหลืองลดลงดังปรากฏในความสุกระยะที่ 8 ของกล้วยน้ำว้า ส่วนของเนื้อมีกล้วยน้ำว้าดิบจะมีลักษณะเป็นสีขาว มีความสว่างค่อนข้างสูงขณะเดียวกันก็มีค่าสีเหลืองต่ำ หลังจากนั้นเมื่อกล้วยน้ำว้าเริ่มสุก (ความสุกระยะที่ 4) จะมีค่าสีเหลืองเพิ่มสูงขึ้นและ หลังจากนั้นเมื่อกล้วยน้ำว้าสุก (ความสุกระยะที่ 6) สีของเนื้อมีกล้วยน้ำว้าจะมีลักษณะขาวออกเหลือง และเมื่อกล้วยน้ำว้าแก่จัดลักษณะเป็นสีเหลืองออกคล้ำดังสังเกตได้จากค่าความสว่างของสีมีค่าลดลง

จากตาราง 4.4 ค่าความแข็งของเนื้อมีกล้วยน้ำว้าและสัดส่วนเนื้อมีกล้วยต่อเปลือกกล้วยพบว่า แต่ละระยะความสุกของกล้วยน้ำว้ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 2 (กล้วยน้ำว้าดิบ) มีค่าความแข็งสูงสุดและมีแนวโน้มลดลงเมื่อกล้วยน้ำว้าเข้าสู่ระยะความสุกที่ 4 (กล้วยน้ำว้าเริ่มสุก) , ระยะความสุกที่ 6 (กล้วยน้ำว้าสุกเต็มที่), และความสุกระยะที่ 8 (กล้วยน้ำว้าแก่จัด) ตามลำดับ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบผกผันกับปริมาณความชื้นของเนื้อมีกล้วยน้ำว้า และสัดส่วนเนื้อมีกล้วยต่อเปลือกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยคุณภาพทั้งสองมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อกล้วยเริ่มสุกและมีค่าสูงสุดเมื่อความสุกของกล้วยน้ำว้าใน ระยะที่ 8 (กล้วยน้ำว้าแก่จัด) ในขณะที่ความแข็งของเนื้อมีกล้วยก็จะลดลงเนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงของสารประกอบเพคติกซึ่งเป็นสารเชื่อมผนังเซลล์ให้ติดกัน ในขณะที่ผลไม้ยังดิบอยู่ สารประกอบเพคติกอยู่ในรูปไม่ละลายน้ำ ที่เรียกว่า โพรโทเพกทิน เมื่อผลไม้สุกจะเกิดปฏิกิริยาไฮโดรไลซ์โพรโทเพกทินเป็นเพกทินด้วยเอนไซม์ เพกทินเมทิลเอสเทอเรสและเอนไซม์พอลิกลแ็กทูโรเนส ซึ่งทั้งเพกทินและกรดเพกทินิกสามารถละลายน้ำได้ ทำให้เซลล์ที่เคยยึดเกาะกันแน่นในผลไม้ดิบเปลี่ยนมาอยู่ในสภาพที่เกาะกันอย่างหลวมๆ ก่อให้เกิดการอ่อนตัวของเนื้อเยื่อ ทำให้ผลไม้นิ่มลง (ชลดา, 2539) ในขณะที่กล้วยสุกเปลือกกล้วยก็มีน้ำหนักลดลงในขณะที่ความชื้นของเนื้อมีกล้วยก็จะเพิ่มขึ้นเนื่องจากในเนื้อมีกล้วยมีปริมาณความชื้นที่สูงขึ้นจึงทำให้สัดส่วนระหว่างเนื้อมีกล้วยต่อเปลือกกล้วยเพิ่มขึ้นตามไปด้วยสอดคล้องกับ Adao R.C. *et al.* (2005) รายงานว่าเนื้อมีกล้วยมีปริมาณความชื้นสูงขึ้นจากการสลายตัวของสารคาร์โบไฮเดรตในขณะที่เกิดการหายใจ

ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้และร้อยละปริมาณแป้งในกล้วยน้ำว้าระยะความสุกต่างๆ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) เช่นเดียวกันกับปริมาณกรดทั้งหมด (ในรูป ร้อยละกรดมาลิก) และค่าความเป็นกรด-ด่าง ซึ่งพบว่าในความสุกระยะที่ 2 ของกล้วยน้ำว้าจะมีปริมาณของแข็งที่ละลายได้อ้อยต่ำที่สุดขณะเดียวกันก็มีปริมาณกรดมาลิกอยู่ปริมาณน้อยเช่นกัน แต่ในทางกลับกันจะพบค่าความเป็นกรด-ด่างและปริมาณแป้งค่อนข้างสูง โดยปริมาณของแข็งที่ละลายได้จะมีความสัมพันธ์กับระยะความสุกของกล้วยน้ำว้า โดยจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อกล้วยน้ำว้ามีระยะความสุกมากขึ้น แต่ตรงกันข้ามกับปริมาณแป้งซึ่งปริมาณแป้งจะมีแนวโน้มที่ลดลงเมื่อ

กล้วยน้ำว้าเริ่มสุกทั้งนี้เนื่องจากปฏิกิริยาทางชีวเคมีของกล้วยน้ำว้าในขณะที่กล้วยน้ำว้าดิบจะมีปริมาณแป้งมากแต่เมื่อกล้วยเริ่มสุกจะมีการสลายตัวของแป้งในกล้วยน้ำว้าเปลี่ยนไปอยู่ในรูปของน้ำตาลมากขึ้นจึงทำให้พบปริมาณของแข็งที่ละลายได้เพิ่มสูงขึ้นจนถึงระยะสุดท้ายของความสุก Adao R.C. *et al.* (2005) และ Zhang P. *et al.* (2005)

ส่วนปริมาณกรดทั้งหมดในรูปกรดมาลิกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อกล้วยมีระยะความสุกที่มากขึ้นซึ่งตรงกันข้ามกับค่าความเป็นกรด-ด่างที่มีค่าลดลง และปริมาณกรดทั้งหมดจะมีปริมาณสูงสุดเมื่อกล้วยสุกเต็มที่ Nootrudee and Propapan (2007) และ Marriot (1980)

4.3 ระยะความสุกและปริมาณกล้วยน้ำว้าในการผลิตซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้า

จากหัวข้อ 4.2 เมื่อศึกษาคุณภาพของกล้วยน้ำว้าระยะความสุกต่างๆ จึงนำกล้วยน้ำว้าทั้ง 4 ระยะความสุกมาผสมทดแทนส่วนของพริกที่ใช้ในสัดส่วนปริมาณต่างๆ กัน 3 ระดับคือ

ระดับที่ 1 ผสมกล้วยน้ำว้าปริมาณร้อยละ 15 โดยน้ำหนัก

ระดับที่ 2 ผสมกล้วยน้ำว้าปริมาณร้อยละ 20 โดยน้ำหนัก

ระดับที่ 3 ผสมกล้วยน้ำว้าปริมาณร้อยละ 25 โดยน้ำหนัก

ผลิตเป็นซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าบรรจุในขวดแก้วแล้วนำไปตรวจสอบคุณภาพทางด้านกายภาพ ทางด้านเคมี ทางด้านจุลชีววิทยา และทางด้านประสาทสัมผัส เพื่อหาสัดส่วนปริมาณการผสมกล้วยน้ำว้า และระยะความสุกของกล้วยน้ำว้าที่ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าที่ผู้บริโภคยอมรับมากที่สุดและปลอดภัยต่อการบริโภคได้ผลดังแสดงต่อไปนี้

คุณภาพทางด้านกายภาพ

ตาราง 4.5 คุณภาพด้านกายภาพของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้า

ปัจจัย	ค่าคุณภาพด้านกายภาพ				
	ค่าสี L*	ค่าสี a*	ค่าสี b*	ค่าความหนืด (Poise)	
ระดับความสุก	ชุดควบคุม	33.00e ± 0.19	28.64a ± 0.47	25.26d ± 0.45	78.04d ± 0.36
	ระยะที่ 2 (ผลดิบ)	51.31a ± 3.81	20.10c ± 4.08	39.16a ± 2.29	631.10a ± 404.04
	ระยะที่ 4 (ผลห้าม)	49.26b ± 3.90	20.87b ± 4.17	39.06a ± 1.64	328.33b ± 264.20
	ระยะที่ 6 (ผลสุก)	47.18c ± 4.11	18.81d ± 3.55	36.26b ± 0.93	104.14c ± 46.57
	ระยะที่ 8 (ผลสุกจัด)	44.62d ± 2.62	18.92d ± 4.36	34.74c ± 2.13	29.11e ± 1.97
ระดับปริมาณ	ชุดควบคุม	33.00d ± 0.19	28.64a ± 0.47	25.26d ± 0.45	78.04d ± 0.36
	ร้อยละ 15	43.79c ± 1.98	23.95b ± 1.23	37.35b ± 2.13	129.52c ± 118.75
	ร้อยละ 20	48.11b ± 2.81	20.59c ± 0.98	39.12a ± 2.35	174.62b ± 130.96
	ร้อยละ 25	52.38a ± 3.01	14.48d ± 1.05	35.45c ± 1.96	515.36a ± 470.22
Combination	ชุดควบคุม	33.00k ± 0.19	28.63a ± 0.47	25.26i ± 0.45	78.04i ± 0.36
	ระยะที่ 2 ร้อยละ 15	55.45a ± 0.30	15.20i ± 0.61	36.57de ± 1.20	1190.62a ± 2.18
	ระยะที่ 2 ร้อยละ 20	52.10c ± 0.02	20.17g ± 0.14	41.71a ± 0.36	382.69c ± 6.78
	ระยะที่ 2 ร้อยละ 25	46.39g ± 0.15	24.95c ± 0.38	39.19c ± 0.77	319.99d ± 2.49
	ระยะที่ 4 ร้อยละ 15	54.20b ± 0.16	15.45i ± 0.34	36.89d ± 0.13	694.55b ± 9.23
	ระยะที่ 4 ร้อยละ 20	48.69d ± 0.07	21.85e ± 0.05	40.73b ± 0.12	159.30e ± 0.33
	ระยะที่ 4 ร้อยละ 25	44.88h ± 0.28	25.31b ± 0.21	39.58c ± 0.11	131.14g ± 2.48
	ระยะที่ 6 ร้อยละ 15	52.16c ± 0.12	14.27j ± 0.17	35.90ef ± 0.30	145.87f ± 2.50
	ระยะที่ 6 ร้อยละ 20	47.08f ± 0.27	19.42h ± 0.10	37.19d ± 1.05	125.97h ± 2.24
	ระยะที่ 6 ร้อยละ 25	42.29i ± 0.25	22.73d ± 0.05	35.69f ± 0.31	40.59j ± 0.20
	ระยะที่ 8 ร้อยละ 15	47.71e ± 0.80	13.01k ± 0.48	32.41h ± 0.94	30.42k ± 0.14
	ระยะที่ 8 ร้อยละ 20	44.55h ± 0.81	20.93f ± 0.73	36.86d ± 1.61	30.54k ± 0.14
ระยะที่ 8 ร้อยละ 25	41.60b ± 0.26	22.81d ± 0.27	34.96g ± 0.39	26.38l ± 0.16	

หมายเหตุ

- ตัวอักษรภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันในแต่ละคอลัมน์แสดงว่าข้อมูลมีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P \leq 0.05$)
- ค่าเฉลี่ยจากการทดลอง 3 ซ้ำ ± ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากผลการวิเคราะห์ทางสถิติ 3x4 Factorial design พบว่า ระยะเวลาความสุขของกล้วยน้ำว้า ปริมาณกล้วยน้ำว้า ที่เติมลงในสูตรมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) จาก ตารางที่ 4.5 แสดง ค่าความสว่างของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าที่ได้อยู่ในช่วง 41.60 ถึง 55.45 โดย พบว่าค่าความสว่างของซอสพริกล้วน (ชุดควบคุม) มีค่าน้อยที่สุดซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) กับซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าผลิตขึ้น ค่าความสว่างของซอสพริกผสม กล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 2 ร้อยละ 25 มีค่าความสว่างสูงสุด รองลงมาคือซอสพริกผสมกล้วย น้ำว้าความสุกระยะที่ 4 ร้อยละ 25 และซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 6 ร้อยละ 25 ตามลำดับ แสดงว่าค่าความสว่างของผลิตภัณฑ์ซอสพริกผสมกล้วยจะขึ้นอยู่กับระยะเวลาของกล้วย น้ำว้าและปริมาณของกล้วยน้ำว้าที่ผสม โดยพบว่าค่าความสว่างของซอสพริกผสมกล้วยมีแนวโน้ม เพิ่มขึ้นเมื่อผสมกล้วยน้ำว้าปริมาณสูงสุดคล้อยกับงานวิจัยของสุกกาญจน์ และคณะ (2550) ที่ รายงานว่าค่าความสว่างของซอสขึ้นจากสับปะรดเพิ่มขึ้นเมื่อมีปริมาณสับปะรดในส่วนผสมมากขึ้น ขณะเดียวกันถ้ากล้วยน้ำว้าความสุกระยะแรกๆ (ความสุกระยะที่ 2 และความสุกระยะที่ 4) มาผลิตเป็นซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าก็ทำให้ค่าความสว่างเพิ่มขึ้นด้วย

ค่าสีแดงของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าเมื่อเปรียบเทียบกับซอสพริกล้วน (ชุดควบคุม) แล้วพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้ามี ค่าสีแดงอยู่ในช่วง +13.10 ถึง +25.31 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับชุดควบคุมแล้วซอสพริกผสมกล้วย น้ำว้าให้ค่าความเป็นสีแดงน้อยกว่าชุดควบคุมทุกตัวอย่าง โดยค่าสีแดงจะผันแปรตามปริมาณเนื้อ กล้วยน้ำว้าซึ่งเมื่อผสมกล้วยน้ำว้าร้อยละ 15 จะมีค่าสีแดงสูงสุดรองลงมาคือการผสมกล้วยน้ำว้า ร้อยละ 20 และร้อยละ 25 ตามลำดับ ส่วนระยะเวลาความสุขของกล้วยน้ำว้าที่มีความสัมพันธ์กับ ค่าสีแดงค่อนข้างน้อย โดยพบว่าการใช้กล้วยน้ำว้าที่ระยะเวลาสุกต่างๆ กันในการผลิตนั้นทำให้ค่า สีแดงของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้ามีค่าใกล้เคียง ดังแสดงในตาราง 4.5

ค่าสีเหลืองของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้ามีค่าอยู่ระหว่าง +32.41 ถึง +41.71 เมื่อเปรียบเทียบกับซอสพริกล้วน (ชุดควบคุม)แล้วพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ ($P \leq 0.05$) ชุดควบคุมให้ค่าสีเหลืองน้อยสุด ส่วนซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าจะให้ค่าสี เหลืองค่อนข้างสูงโดยการผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 2 ร้อยละ 20 มีค่าสีเหลืองมากที่สุด รองลงมาคือการผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 4 ร้อยละ 20 ตามลำดับ ค่าสีเหลืองของซอสพริก ผสมกล้วยน้ำว้าจะขึ้นอยู่กับระยะเวลาสุกของกล้วยน้ำว้าโดยค่าสีเหลืองจะมีแนวโน้มลดลงเมื่อใช้ กล้วยน้ำว้าที่สุกเต็มที่หรือแก่จัด (ความสุกระยะที่ 6 หรือความสุกระยะที่ 8) ในขณะเดียวกันการ ผสมกล้วยร้อยละ 20 จะทำให้มีค่าสีเหลืองสูงสุดรองลงมาคือร้อยละ 15 และร้อยละ 25 ตามลำดับ

ถ้าพิจารณาปัจจัยด้านระยะเวลาสุกของกล้วยน้ำว้าที่ส่งผลต่อค่าสีแล้วพบว่าการผสมกล้วยน้ำว้าในระยะที่ 2 จะให้ค่าความสว่างและค่าสีเหลืองมากที่สุดรองลงมาคือความสุกระยะที่ 4 และความสุกระยะที่ 6 ตามลำดับ โดยพบว่าซอสพริกผสมกล้วยทั้งหมดจะให้ค่าสีเหลืองและค่าความสว่างสูงกว่าชุดควบคุมแต่ก็ให้ค่าสีแดงน้อยกว่าชุดควบคุม ส่วนปัจจัยด้านปริมาณกล้วยน้ำว้าที่ผสมลงไปนซอสพริกผสมกล้วยนั้นพบว่าปริมาณการผสมในสัดส่วนที่สูงคือร้อยละ 25 จะให้ค่าความสว่างมากที่สุดและลดลงไปเมื่อลดสัดส่วนในการผสมลงไปซึ่งตรงกันข้ามกับค่าสีแดงซึ่งจะมีค่ามากที่สุดเมื่อมีการผสมกล้วยในปริมาณต่ำที่สุด ส่วนค่าสีเหลืองจะมีค่าสูงสุดเมื่อผสมในปริมาณร้อยละ 20 ในกรณีเดียวกันนี้ก็พบว่าการผสมกล้วยลงไปก็จะส่งผลโดยตรงต่อค่าสีแดงซึ่งจะทำให้ซอสผสมกล้วยน้ำว้ามีค่าสีแดงลดลงไปเมื่อมีการผสมในปริมาณสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้น

ค่าความหนืดแสดงได้ดังตาราง 4.5 พบว่าซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าและซอสพริกล้วน (ชุดควบคุม) มีค่าความหนืดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้ามีค่าความหนืดระหว่าง 26.38 พอยส์ ถึง 1190.62 พอยส์ โดยในงานวิจัยของสุภาภาญจน์ และคณะ (2550) ได้รายงานความหนืดของซอสข้นจากสับปะรดที่ผลิตได้ในช่วง 57.79 ถึง 75.79 พอยส์ และค่าความหนืดของซอสพริกที่จำหน่ายทั่วไปตามท้องตลาดอยู่ในช่วง 8.29 ถึง 81.50 พอยส์ ส่วนงานวิจัยของกฤษณา (2546) ได้รายงานค่าความหนืดของซอสพริกจากแป้งกล้วยมีค่าอยู่ในช่วง 62.75 ถึง 64.50 พอยส์ ซึ่งความหนืดที่แตกต่างกันนี้เนื่องมาจากส่วนประกอบและกรรมวิธีการผลิตที่แตกต่างกัน (สุภาภาญจน์ และคณะ, 2550) โดยจากการทดลองซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 2 ร้อยละ 25 ให้ค่าความหนืดสูงรองลงมาเป็นซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 4 ร้อยละ 25 และซอสพริกผสมที่ใช้กล้วยความสุกระยะที่ 2 ร้อยละ 20 ตามลำดับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าความหนืดคือระยะเวลาสุกของกล้วยน้ำว้าและปริมาณกล้วยน้ำว้าซึ่งค่าความหนืดจะมีจะผันแปรไปตามปริมาณกล้วยน้ำว้าที่ผสมโดยจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อผสมกล้วยน้ำว้าในปริมาณที่สูง ส่วนระยะเวลาสุกของกล้วยน้ำว้าก็มีผลต่อความความหนืดเช่นกัน โดยค่าความหนืดจะมีแนวโน้มที่ลดลงเมื่อใช้กล้วยน้ำว้าที่มีระยะเวลาสุกเต็มที่ (ความสุกระยะที่ 6) หรือสุกอม (ความสุกระยะที่ 8) ค่าความหนืดของผลิตภัณฑ์ซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพในการบริโภคโดยจะแสดงลักษณะการไหลของผลิตภัณฑ์ ถ้าผลิตภัณฑ์มีค่าความหนืดสูงมากก็จะทำให้เทออกจากภาชนะบรรจุได้ยากขึ้นเนื่องจากไหลยากเป็นลักษณะที่ผู้บริโภคไม่ต้องการได้

คุณภาพทางด้านเคมี

ตาราง 4.6 คุณภาพด้านเคมีของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้า

ปัจจัย	ค่าคุณภาพด้านเคมี				
	ปริมาณ ของแข็ง ที่ละลายน้ำได้ (เปอร์เซ็นต์)	ปริมาณกรด (ร้อยละ)	ค่ากิจกรรมของน้ำ	ค่าความเป็น กรด-ด่าง	
ระดับ ความสุก	ชุดควบคุม	20.00d ± 0.00	0.59d ± 0.01	0.86d ± 0.01	3.68a ± 0.00
	ระยะที่ 2 (ผลดิบ)	23.33a ± 0.48	0.54e ± 0.02	0.86a ± 0.00	3.68a ± 0.01
	ระยะที่ 4 (ผลห้าม)	20.67c ± 0.96	0.63a ± 0.02	0.86c ± 0.00	3.58b ± 0.01
	ระยะที่ 6 (ผลสุก)	23.33a ± 1.27	0.61b ± 0.02	0.86b ± 0.00	3.53d ± 0.03
	ระยะที่ 8 (ผลสุกจัด)	21.33b ± 1.27	0.60c ± 0.01	0.86c ± 0.00	3.56c ± 0.02
ระดับ ปริมาณ	ชุดควบคุม	20.00d ± 0.00	0.59b ± 0.01	0.86d ± 0.01	3.68a ± 0.00
	ร้อยละ 15	21.38c ± 1.21	0.60a ± 0.04	0.86a ± 0.00	3.59b ± 0.05
	ร้อยละ 20	21.83b ± 1.36	0.59ab ± 0.02	0.86b ± 0.00	3.58c ± 0.06
	ร้อยละ 25	23.29a ± 1.50	0.59b ± 0.04	0.86c ± 0.00	3.59c ± 0.07
Combination	ชุดควบคุม	20.00g ± 0.00	0.59ef ± 0.01	0.86c ± 0.01	3.68b ± 0.01
	ระยะที่ 2 ร้อยละ 15	24.00b ± 0.00	0.52i ± 0.00	0.86b ± 0.00	3.69a ± 0.01
	ระยะที่ 2 ร้อยละ 20	23.00c ± 0.00	0.56g ± 0.01	0.86b ± 0.00	3.68b ± 0.01
	ระยะที่ 2 ร้อยละ 25	23.00c ± 0.00	0.54d ± 0.01	0.87a ± 0.01	3.67c ± 0.01
	ระยะที่ 4 ร้อยละ 15	21.17e ± 0.09	0.61d ± 0.01	0.86b ± 0.00	3.58de ± 0.01
	ระยะที่ 4 ร้อยละ 20	20.33fg ± 1.32	0.62c ± 0.01	0.86b ± 0.00	3.59d ± 0.01
	ระยะที่ 4 ร้อยละ 25	20.50f ± 0.00	0.64a ± 0.01	0.86b ± 0.00	3.58ed ± 0.01
	ระยะที่ 6 ร้อยละ 15	25.00a ± 0.00	0.63b ± 0.01	0.85d ± 0.01	3.49i ± 0.01
	ระยะที่ 6 ร้อยละ 20	23.00c ± 0.00	0.59ef ± 0.00	0.86b ± 0.00	3.53h ± 0.01
	ระยะที่ 6 ร้อยละ 25	22.00d ± 0.00	0.59f ± 0.01	0.86b ± 0.00	3.56g ± 0.01
	ระยะที่ 8 ร้อยละ 15	23.00c ± 0.00	0.60e ± 0.01	0.86b ± 0.00	3.57f ± 0.01
	ระยะที่ 8 ร้อยละ 20	21.00e ± 0.00	0.60e ± 0.01	0.86b ± 0.00	3.54h ± 0.01
ระยะที่ 8 ร้อยละ 25	20.00g ± 0.00	0.61d ± 0.01	0.86b ± 0.00	3.57f ± 0.01	

หมายเหตุ

- ตัวอักษรภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันในแต่ละคอลัมน์แสดงว่าข้อมูลมีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P \leq 0.05$)
- ค่าเฉลี่ยจากการทดลอง 3 ซ้ำ ± ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ในซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าและซอสพริกถั่ว (ชุดควบคุม) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) ซึ่งพบปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้อยู่ในช่วง 20.00 ถึง 24.00 สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษณา (2546) ได้รายงานค่าปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ควรอยู่ในช่วง 22.0 ถึง 38.5 และได้ตรวจสอบซอสพริกที่จำหน่ายทั่วไปพบว่าปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ในช่วง 36.0 ถึง 38.0 ขณะเดียวกันในงานวิจัยของสุกกาญจน์ และคณะ (2550) ได้รายงานปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ในซอสข้นจากสับปะรดอยู่ในช่วง 29.3 ถึง 37.5 และซอสพริกที่จำหน่ายทั่วไปอยู่ในช่วง 30.10 ถึง 35.10 ส่วนงานวิจัยของจารุวรรณ และคณะ (2542) รายงานค่าปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ในซอสกล้วยน้ำว้า ซอสกล้วยไข่ และซอสกล้วยหอมทอง ดังนี้คือ 31.00, 31.40 และ 30.00 ตามลำดับ ซึ่งในงานวิจัยของ ดวงใจ และจักกฤษณ์ (2544) ได้รายงานค่าปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ในซอสพริกทองอยู่ที่ 31.00 ซึ่งทั้งหมดตรงกันข้ามกับงานวิจัยของ ชีรวัดย์ และนิอร (2540) ที่รายงานค่าปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ของซอสพริกอยู่ในช่วง 9.5 ถึง 10.4 ซึ่งปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ที่แตกต่างกันนั้นอาจเนื่องมาจากความแตกต่างของปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ในวัตถุดิบแต่ละชนิดและระยะเวลาสุกของวัตถุดิบ รวมถึงปริมาณน้ำตาลที่ใช้ในส่วนผสม จากการวิเคราะห์ซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 6 ปริมาณร้อยละ 25 มีปริมาณของแข็งที่ละลายได้มากที่สุดส่วนชุดควบคุม (ซอสพริกถั่ว) พบปริมาณของแข็งน้อยที่สุด ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปริมาณของแข็งที่ละลายได้คือ ร้อยละปริมาณกล้วยน้ำว้าที่ผสมกับ ระยะเวลาสุกของกล้วยน้ำว้าที่ใช้ผลิต โดยพบว่า ปริมาณกล้วยน้ำว้าร้อยละ 25 มีค่าปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้มากที่สุดรองลงมาคือปริมาณกล้วยน้ำว้าร้อยละ 20 และร้อยละ 15 ตามลำดับ ส่วนชุดควบคุมให้ค่าปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้น้อยที่สุด ซึ่งปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับร้อยละปริมาณกล้วยน้ำว้าที่ใช้ผสม โดยจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเมื่อใช้ปริมาณกล้วยน้ำว้าในสัดส่วนการผสมกล้วยที่มากขึ้น ส่วนปัจจัยด้านระยะเวลาสุกพบว่า ความสุกของกล้วยน้ำว้าระยะที่ 2 และความสุกของกล้วยน้ำว้าระยะที่ 6 จะพบค่าปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้สูงสุดรองลงมาคือกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 8 และกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 4 ตามลำดับ

ปริมาณกรดทั้งหมดในรูปกรดอะซิติกของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าและซอสพริกถั่ว (ชุดควบคุม) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) ดังแสดงในตาราง 4.6 โดยพบปริมาณกรดทั้งหมดอยู่ในช่วงร้อยละ 0.52 ถึง 0.63 ซึ่งซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 4 ปริมาณกล้วยร้อยละ 15 พบปริมาณกรดมากที่สุด และพบปริมาณกรดน้อยที่สุดในซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 2 ปริมาณกล้วยน้ำว้าร้อยละ 25 ส่วนชุดควบคุมมีปริมาณกรดทั้งหมดร้อยละ 0.95 ในรูปกรดอะซิติก ซึ่งปริมาณกรดทั้งหมดได้ค่าใกล้เคียงกับงานวิจัยของ

จารูวรรณ และคณะ (2542) ที่รายงานว่าซอสกล้วยน้ำว้าที่มีปริมาณกรดอยู่ร้อยละ 0.72 ซอสกล้วยไข่ และซอสกล้วยหอมทองมีปริมาณกรดอยู่ร้อยละ 0.78 และ 0.72 ตามลำดับ ขณะเดียวกันในงานวิจัยของสุภกาญจน์ และคณะ (2550) ได้รายงานว่าพบปริมาณกรดร้อยละ 0.96 ในซอสชั้นจากสับปะรด และซอสพริกที่สุ่มมาตรวจมีค่าปริมาณกรดอยู่ในช่วงร้อยละ 1.10 ถึง 1.2 และเมื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านปริมาณร้อยละกล้วยน้ำว้าที่ผสมพบว่าปริมาณกล้วยน้ำว้าในสัดส่วนต่างๆ กันจะพบค่าปริมาณกรดทั้งหมดของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าในระดับใกล้เคียงกัน

ค่าความเป็นกรด-ด่างของซอสพริกผสมกล้วยและซอสพริกล้วน (ซูดควบคุม) อยู่ในช่วง 3.49 ถึง 3.69 สอดคล้องกับงานวิจัยของจารูวรรณ และคณะ (2542) โดยซอสกล้วยน้ำว้าที่ผลิตได้มีค่าความเป็นกรด-ด่างเท่ากับ 3.67 ขณะที่ซอสกล้วยไข่และซอสกล้วยหอมทองมีค่าความเป็นกรด-ด่างเท่ากับ 3.72 และ 3.68 ตามลำดับ ขณะเดียวกันงานวิจัยของสุภกาญจน์ และคณะ (2550) ได้รายงานว่าซอสชั้นจากสับปะรดมีค่าความเป็นกรด-ด่างเท่ากับ 3.96 และซอสพริกที่กำหนดทั่วไปมีค่าความเป็นกรด-ด่างอยู่ในช่วง 3.82 ถึง 4.03 โดยค่าความเป็นกรด-ด่างในแต่ละตัวอย่างมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) ดังแสดงในตาราง 4.6 ซึ่งพบว่าซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระดับที่ 2 ปริมาณกล้วยน้ำว้าร้อยละ 25 มีค่าความเป็นกรด-ด่างสูงที่สุด ขณะเดียวกันพบว่าซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระดับที่ 6 ในสัดส่วนปริมาณกล้วยน้ำว้าร้อยละ 25 จะมีค่าความเป็นกรด-ด่างต่ำที่สุด อนึ่งเมื่อพิจารณาผลของอิทธิพลของปัจจัยด้านปริมาณของกล้วยที่ผสมพบว่าการผสมกล้วยน้ำว้าในสัดส่วนทั้ง 3 ระดับมีค่าความเป็นกรด-ด่างที่ใกล้เคียงกันแต่จะมีค่าน้อยกว่าซูดควบคุม ส่วนผลของปัจจัยด้านระยะเวลาสุกของกล้วยน้ำว้าพบว่า ซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระดับที่ 2 จะให้ค่าความเป็นกรด-ด่างค่อนข้างสูงใกล้เคียงกับซูดควบคุม (ซอสพริกล้วน) แต่ถ้าใช้กล้วยน้ำว้าความสุกระดับที่ 6 จะให้ค่าความเป็นกรด-ด่างต่ำที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากค่าความเป็นกรด-ด่างของกล้วยน้ำว้าที่ยังดิบอยู่จะมีปริมาณค่าความเป็นกรด-ด่างมากกว่ากล้วยที่สุกเต็มที่แล้ว

ค่ากิจกรรมของน้ำของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าและซอสพริกล้วน (ซูดควบคุม) พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.85 ถึง 0.87 ซึ่งซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระดับที่ 2 ปริมาณกล้วยน้ำว้าร้อยละ 15 จะมีค่ากิจกรรมของน้ำสูงสุดในขณะเดียวกันกับซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระดับที่ 6 ปริมาณกล้วยน้ำว้าร้อยละ 25 จะมีค่ากิจกรรมของน้ำต่ำสุด โดยซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าส่วนใหญ่มีค่ากิจกรรมของน้ำที่ใกล้เคียงกัน

เมื่อศึกษาปัจจัยด้านปริมาณกล้วยน้ำว้ามีอิทธิพลต่อค่ากิจกรรมของน้ำพบว่าค่ากิจกรรมของน้ำมีความสัมพันธ์เชิงลบกับปริมาณกล้วยน้ำว้า ซึ่งค่ากิจกรรมของน้ำจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเมื่อผสมกล้วยน้ำว้าในระดับปริมาณต่ำ ส่วนปัจจัยด้านระยะเวลาสุกของกล้วยน้ำว้าพบว่าความ

สุกระยะ ที่ 2 จะมีค่ากิจกรรมของน้ำสูงที่สุดรองลงมาคือความสุกระยะที่ 6 ส่วนชุดควบคุมจะให้ค่ากิจกรรมของน้ำต่ำที่สุด

คุณภาพทางด้านจุลชีววิทยา

เมื่อนำซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าตรวจสอบคุณภาพทางจุลชีววิทยาได้ผลดังแสดงในตาราง 4.7 พบว่าผลิตภัณฑ์ซอสพริกผสมกล้วยทุกตัวอย่างและซอสพริกล้วน(ชุดควบคุม) พบปริมาณจุลินทรีย์ทั้งหมดกับปริมาณยีสต์และราไม่ต่ำกว่า 10 CFU/g และพบปริมาณเชื้อโคลิฟอร์มน้อยกว่า 3 MPNต่อกรัม ส่วนเชื้ออีโคไลไม่พบในซอสพริกผสมกล้วยทั้งหมด ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน กับงานวิจัยของ สุกกาญจน์ และคณะ (2550) ซึ่งได้รายงานว่าไม่พบจุลินทรีย์ทั้งหมด แบคทีเรียกลุ่ม โคลิฟอร์ม ยีสต์และรา รวมเชื้ออีโคไล ทั้งนี้เนื่องจากผลิตภัณฑ์ซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าเป็นผลิตภัณฑ์อาหารประเภทกรดสูงคือมี ค่าความเป็นกรด-ด่างน้อยกว่า 4.5 จึงทำให้จุลินทรีย์ไม่สามารถเจริญเติบโตได้อีกทั้งได้ผ่านกระบวนการฆ่าเชื้อแบบพาสเจอร์ไรส์บรรจุแบบปิดผนึกขณะร้อนจึงสามารถป้องกันการปนเปื้อนของจุลินทรีย์ได้ อนึ่งซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้ายังมีส่วนผสมที่เป็นสารกันเสีย ได้แก่ กรดอะซิติกซึ่งเป็นสารที่สามารถยับยั้งการเจริญเติบโตของจุลินทรีย์ได้ โดยกรดอะซิติกจะไปมีผลต่อการทำงานของผนังเซลล์ และทำให้โปรตีนในเซลล์เกิดการดีเนเจอร์ โดยประสิทธิภาพของการยับยั้งจะสูงเมื่อมีค่าความเป็นกรด-ด่างต่ำ

ตาราง 4.7 คุณภาพด้านจุลชีววิทยาของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้า

ปัจจัย	ค่าคุณภาพด้านเคมี				
	ปริมาณ จุลินทรีย์ ทั้งหมด ^{ns} (CFU/g)	ปริมาณ ยีสต์และรา ^{ns} (CFU/g)	ปริมาณเชื้อ โคลิฟอร์ม ^{ns} (MPN/g)	ปริมาณเชื้อ อีโคไล ^{ns} (<i>E. coli</i>) (MPN/g)	
ระดับ ความสุก	ชุดควบคุม	est. < 10	est. < 10	< 3	ND
	ระยะที่ 2 (ผลดิบ)	est. < 10	est. < 10	< 3	ND
	ระยะที่ 4 (ผลห่าม)	est. < 10	est. < 10	< 3	ND
	ระยะที่ 6 (ผลสุก)	est. < 10	est. < 10	< 3	ND
	ระยะที่ 8 (ผลสุกจัด)	est. < 10	est. < 10	< 3	ND
ปริมาณ	ชุดควบคุม	est. < 10	est. < 10	< 3	ND
	ระยะที่ 15	est. < 10	est. < 10	< 3	ND
	ระยะที่ 20	est. < 10	est. < 10	< 3	ND
	ระยะที่ 25	est. < 10	est. < 10	< 3	ND
Combination	ชุดควบคุม	est. < 10	est. < 10	< 3	ND
	ระยะที่ 2 ระยะที่ 15	est. < 10	est. < 10	< 3	ND
	ระยะที่ 2 ระยะที่ 20	est. < 10	est. < 10	< 3	ND
	ระยะที่ 2 ระยะที่ 25	est. < 10	est. < 10	< 3	ND
	ระยะที่ 4 ระยะที่ 15	est. < 10	est. < 10	< 3	ND
	ระยะที่ 4 ระยะที่ 20	est. < 10	est. < 10	< 3	ND
	ระยะที่ 4 ระยะที่ 25	est. < 10	est. < 10	< 3	ND
	ระยะที่ 6 ระยะที่ 15	est. < 10	est. < 10	< 3	ND
	ระยะที่ 6 ระยะที่ 20	est. < 10	est. < 10	< 3	ND
	ระยะที่ 6 ระยะที่ 25	est. < 10	est. < 10	< 3	ND
Combination	ระยะที่ 8 ระยะที่ 15	est. < 10	est. < 10	< 3	ND
	ระยะที่ 8 ระยะที่ 20	est. < 10	est. < 10	< 3	ND
	ระยะที่ 8 ระยะที่ 25	est. < 10	est. < 10	< 3	ND

หมายเหตุ

- ns แสดงว่า ข้อมูลไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (P > 0.05)
- ND ไม่ได้ตรวจ (not detected) เนื่องจากไม่พบโคลิฟอร์ม
- est. หมายถึง estimated

คุณภาพทางด้านประสาทสัมผัส

ตาราง 4.8 คุณภาพด้านประสาทสัมผัสของสพริกผสมกล้วยน้ำว้า

ปัจจัย	ค่าคุณภาพทางประสาทสัมผัส				
	ลักษณะปรากฏ	สี	กลิ่นกล้วย	รสชาติ	
ระดับ ความสุก	ชุดควบคุม	6.70a ± 1.79	7.60a ± 1.53	5.26b ± 2.12	5.64b ± 2.36
	ระยะที่ 2 (ผลดิบ)	3.14d ± 1.11	3.27d ± 1.27	3.27d ± 1.15	3.27d ± 1.05
	ระยะที่ 4 (ผลห่าม)	4.14c ± 1.25	4.28c ± 1.22	4.16c ± 1.15	4.32c ± 1.13
	ระยะที่ 6 (ผลสุก)	6.23b ± 1.64	5.92b ± 1.93	6.01a ± 1.71	6.30a ± 1.49
	ระยะที่ 8 (ผลสุกจัด)	6.04b ± 1.70	6.21b ± 1.73	6.13a ± 1.82	6.12a ± 1.82
ระดับ ปริมาณ	ชุดควบคุม	6.70a ± 1.79	7.60a ± 1.53	5.26a ± 2.12	5.64a ± 2.36
	ร้อยละ 15	5.54b ± 1.87	5.78b ± 1.89	5.26b ± 1.88	5.46a ± 1.74
	ร้อยละ 20	4.76c ± 1.88	4.86c ± 1.89	4.80c ± 1.89	4.88b ± 1.86
	ร้อยละ 25	4.37d ± 1.89	4.12d ± 1.79	4.63d ± 1.94	4.67b ± 1.98
Combination	ชุดควบคุม	6.70b ± 1.79	7.60a ± 1.52	5.26c ± 2.12	5.64c ± 2.36
	ระยะที่ 2 ร้อยละ 15	2.72h ± 1.09	2.82i ± 1.26	2.98h ± 1.08	2.88g ± 1.08
	ระยะที่ 2 ร้อยละ 20	2.96h ± 1.01	3.14i ± 1.14	3.22gh ± 1.08	3.22fg ± 1.00
	ระยะที่ 2 ร้อยละ 25	3.74g ± 0.96	3.84gh ± 1.22	3.62fg ± 1.21	3.70ef ± 0.93
	ระยะที่ 4 ร้อยละ 15	3.60g ± 1.21	3.74h ± 1.19	3.84rf ± 1.10	3.88e ± 1.08
	ระยะที่ 4 ร้อยละ 20	4.00g ± 1.12	4.20fg ± 1.10	4.08e ± 1.07	4.16e ± 0.96
	ระยะที่ 4 ร้อยละ 25	4.82f ± 1.10	4.90e ± 1.07	4.56d ± 1.20	4.92d ± 1.08
	ระยะที่ 6 ร้อยละ 15	5.38e ± 1.68	4.52ef ± 1.76	5.40c ± 1.90	5.88bc ± 1.57
	ระยะที่ 6 ร้อยละ 20	6.10cd ± 1.49	5.80d ± 1.76	5.92b ± 1.72	6.18bc ± 1.62
	ระยะที่ 6 ร้อยละ 25	7.22a ± 1.17	7.44a ± 0.88	6.72a ± 1.18	6.84a ± 1.08
ระยะที่ 8 ร้อยละ 15	5.76de ± 1.65	5.40d ± 1.81	6.28b ± 1.58	6.02bc ± 1.96	
ระยะที่ 8 ร้อยละ 20	5.98cd ± 1.61	6.30e ± 1.53	5.96b ± 1.90	5.96bc ± 1.81	
ระยะที่ 8 ร้อยละ 25	6.38bc ± 1.81	6.92b ± 1.52	6.14b ± 1.98	6.38ab ± 1.69	

หมายเหตุ

- ตัวอักษรภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันในแต่ละคอลัมน์แสดงว่าข้อมูลมีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P \leq 0.05$)
- ค่าเฉลี่ยจากการทดลอง 3 ซ้ำ $\pm$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตาราง 4.9 คุณภาพทางประสาทสัมผัสของซอสพริกผสมกล้วยน้ำ (ต่อ)

	ปัจจัย	ค่าคุณภาพทางประสาทสัมผัส			
		ความเผ็ด	ความหนืด	ความคงตัว	การยอมรับ
ระดับ ความสุก	ชุดควบคุม	5.76a ± 2.50	6.64a ± 1.84	6.48a ± 1.83	6.34a ± 2.06
	ระยะที่ 2 (ผลดิบ)	3.25c ± 1.16	3.89c ± 1.22	4.47c ± 1.38	3.15c ± 1.21
	ระยะที่ 4 (ผลห้าม)	4.27b ± 1.17	4.83b ± 1.19	5.23b ± 1.19	4.32b ± 1.26
	ระยะที่ 6 (ผลสุก)	5.85a ± 1.79	6.45a ± 1.51	6.79a ± 1.53	6.45a ± 1.76
	ระยะที่ 8 (ผลสุกจัด)	5.64a ± 1.77	6.23ab ± 1.74	6.59c ± 1.63	6.27a ± 1.69
ระดับ ปริมาณ	ชุดควบคุม	5.76b ± 2.50	6.64a ± 1.84	6.48a ± 1.83	6.34a ± 2.06
	ร้อยละ 15	4.27c ± 1.17	5.72b ± 1.58	6.00b ± 1.60	5.69b ± 1.96
	ร้อยละ 20	3.25c ± 1.16	5.27c ± 1.78	5.72bc ± 1.76	4.89c ± 1.99
	ร้อยละ 25	5.76a ± 2.50	5.07c ± 1.90	5.59c ± 1.80	4.57c ± 2.00
Combination	ชุดควบคุม	5.76b ± 2.50	6.64a ± 1.84	6.48b ± 1.83	6.34bc ± 2.06
	ระยะที่ 2 ร้อยละ 15	2.84h ± 1.18	3.46f ± 1.20	4.16e ± 1.39	2.86i ± 1.23
	ระยะที่ 2 ร้อยละ 20	3.18h ± 1.12	3.80f ± 1.13	4.40e ± 1.40	3.12hi ± 1.21
	ระยะที่ 2 ร้อยละ 25	3.72g ± 1.01	4.40e ± 1.18	4.86d ± 1.29	3.46gh ± 1.13
	ระยะที่ 4 ร้อยละ 15	3.82fg ± 1.16	4.40e ± 1.16	5.00d ± 1.14	3.78fg ± 1.23
	ระยะที่ 4 ร้อยละ 20	4.26ef ± 1.06	4.74e ± 1.10	5.16cd ± 1.28	4.14f ± 1.21
	ระยะที่ 4 ร้อยละ 25	4.72de ± 1.14	5.36d ± 1.12	5.52c ± 1.11	5.04e ± 0.99
	ระยะที่ 6 ร้อยละ 15	5.18cd ± 1.87	6.10bc ± 1.72	6.48b ± 1.72	5.60d ± 1.75
	ระยะที่ 6 ร้อยละ 20	5.62bc ± 1.89	6.52ab ± 1.56	6.84ab ± 1.49	6.06cd ± 1.75
	ระยะที่ 6 ร้อยละ 25	6.74a ± 1.14	6.74a ± 1.18	7.04a ± 1.34	7.68a ± 0.89
	ระยะที่ 8 ร้อยละ 15	5.44bc ± 1.91	6.32abc ± 1.77	6.70ab ± 1.58	6.02cd ± 1.81
	ระยะที่ 8 ร้อยละ 20	5.54bc ± 1.68	6.00c ± 1.83	6.48b ± 1.68	6.22bc ± 1.77
ระยะที่ 8 ร้อยละ 25	5.94b ± 1.70	6.36abc ± 1.64	6.58b ± 1.64	6.56b ± 1.47	

หมายเหตุ

- ตัวอักษรภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันในแต่ละคอลัมน์แสดงว่าข้อมูลมีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P \leq 0.05$)
- ค่าเฉลี่ยจากการทดลอง 3 ซ้ำ ± ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากตาราง 4.9 ความชอบด้านลักษณะปรากฏของซอสพริกผสมกล้วยและซอสพริกกล้วย (ชุดควบคุม) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) พบว่าคะแนนความชอบต่อลักษณะปรากฏของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าอยู่ในช่วงไม่ชอบมาก (2.72 คะแนน) ถึง ชอบปานกลาง (7.22 คะแนน) โดยซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 6 ปริมาณกล้วยน้ำว้าร้อยละ 15 ได้รับความชอบสูงที่สุดใกล้เคียงกับซอสพริกกล้วย (ชุดควบคุม) รองลงมาเป็นซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 8 ปริมาณกล้วยน้ำว้าร้อยละ 15 ส่วนซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 2 ปริมาณกล้วยน้ำว้าร้อยละ 25 ได้รับความชอบต่ำที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 2 ให้ซอสที่มีหนืดมากกว่าซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าจากระยะความสุกอื่นๆ โดยความหนืดลักษณะที่แตกต่างกันนี้อาจเป็นเพราะกล้วยความสุกระยะอื่นๆ มีแป้งเป็นองค์ประกอบอยู่ค่อนข้างสูงจึงทำให้แป้งคุดน้ำพองตัวขึ้นและเมื่อได้รับความร้อนแป้งเกิดเจลาตินไนซ์ทำให้ปริมาณน้ำถูกแป้งนำมาใช้จึงทำให้ซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้ามีลักษณะข้นหนืดมากๆ จนมีลักษณะเหมือนกล้วยกวนทำให้มีลักษณะปรากฏที่ไม่ต้องการของผู้บริโภคจึงได้รับความชอบค่อนข้างต่ำ

เมื่อศึกษาถึงปัจจัยด้านปริมาณกล้วยน้ำว้าต่อคะแนนความชอบด้านลักษณะปรากฏพบว่าการผสมกล้วยน้ำว้าในปริมาณสัดส่วนที่ระดับต่างๆ คือ ผสมกล้วยน้ำว้าร้อยละ 15 จะได้รับความชอบต่อลักษณะนี้มากที่สุดรองลงมาคือร้อยละ 20 และร้อยละ 25 ตามลำดับแต่ถึงอย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับซอสพริกกล้วย (ชุดควบคุม) ก็ยังได้รับความชอบน้อยกว่าชุดควบคุมในทุกระดับ ส่วนปัจจัยด้านระยะความสุกของกล้วยน้ำว้าพบว่าความสุกระยะที่ 6 และความสุกระยะที่ 8 จะได้รับความชอบต่อคุณลักษณะปรากฏค่อนข้างสูงใกล้เคียงกับชุดควบคุม ซึ่งเป็นระยะความสุกที่มีความเหมาะสมในการนำไปผลิตซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้ามากกว่าการใช้กล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 4 และความสุกระยะที่ 2 ตามลำดับ

ความชอบด้านสีของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าและซอสพริกกล้วย (ชุดควบคุม) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) ดังแสดงในตาราง 4.9 โดยพบว่าซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 6 ปริมาณกล้วยน้ำว้าร้อยละ 15 ได้รับความชอบสูงสุดอยู่ในระดับชอบปานกลาง (7.44 คะแนน) รองลงมาคือซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 8 ปริมาณกล้วยน้ำว้าร้อยละ 15 ซึ่งทั้งซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าทั้งสองนี้มีค่าคะแนนความชอบด้านสีใกล้เคียงกับซอสพริกกล้วย (ชุดควบคุม) ส่วนซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 2 และความสุกระยะที่ 4 จะให้ค่าคะแนนความชอบต่อสีค่อนข้างน้อยคืออยู่ในความชอบระดับไม่ชอบปานกลางถึงรู้สึกเฉยๆ (2.82 ถึง 4.90 คะแนน)

เมื่อพิจารณาถึงอิทธิพลที่มีผลต่อคะแนนความชอบด้านสีซึ่งพบว่า ปริมาณการผสมกล้วยน้ำว้าร้อยละ 25 จะทำให้มีค่าคะแนนความชอบด้านสีค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับการผสมกล้วยน้ำว้าในสัดส่วนร้อยละ 15 และร้อยละ 20 โดยมีแนวโน้มว่าคะแนนความชอบด้านสีจะเพิ่มสูงขึ้นเมื่อปริมาณการผสมกล้วยน้ำว้าในระดับที่ต่ำลง แต่ก็ยังได้คะแนนความชอบด้านสีน้อยกว่าซอสพริกล้วน (ชุดควบคุม) ทั้งนี้เนื่องมาจากเนื้อกล้วยน้ำว้ามีสีโทนขาวเหลืองเมื่อนำไปผสมกับซอสพริกจะทำให้ซอสพริกที่ได้มีสีแดงลดลงยิ่งเมื่อผสมเนื้อกล้วยน้ำว้าในปริมาณที่สูงซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าที่ได้จะมีสีโทนเหลืองซึ่งเป็นลักษณะที่ผู้บริโภคไม่ต้องการจึงทำให้ได้รับคะแนนความชอบต่อคุณลักษณะด้านสีน้อยกว่าซอสพริกล้วน (ชุดควบคุม) หรือซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าในปริมาณน้อยๆ ส่วนปัจจัยของระยะเวลาของกล้วยน้ำว้าต่อผลคะแนนความชอบด้านสีพบว่า การใช้กล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 2 และระยะที่ 4 จะให้คะแนนความชอบด้านสีที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้กล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 6 และ ความสุกระยะที่ 8 แต่ในการผสมกล้วยน้ำว้าลงนั้นทำให้คะแนนความชอบด้านสีของผลิตภัณฑ์มีต่ำกว่าซอสพริกล้วน (ชุดควบคุม)

ความชอบด้านกลิ่นกล้วยของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้ามีคะแนนอยู่ในช่วงไม่ชอบปานกลาง (2.98 คะแนน) ถึงชอบปานกลาง (6.72 คะแนน) และพบว่าคะแนนความชอบด้านกลิ่นกล้วยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) ซึ่งซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 6 ปริมาณร้อยละ 15 ได้รับคะแนนความชอบด้านกลิ่นกล้วยสูงสุด รองลงมาคือซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 8 ปริมาณร้อยละ 15 ตามลำดับ ส่วนซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 2 และความสุกระยะที่ 4 ได้รับคะแนนความชอบด้านกลิ่นค่อนข้างน้อยซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับซอสพริกล้วน (ชุดควบคุม) และซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 6 และความสุกระยะที่ 8 เมื่อพิจารณาอิทธิพลของปริมาณกล้วยน้ำว้าพบว่าผลต่อคะแนนความชอบด้านกลิ่นกล้วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยคะแนนความชอบด้านกลิ่นกล้วยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อปริมาณกล้วยน้ำว้าที่ผสมในสัดส่วนที่ลดลง ซึ่งการผสมกล้วยน้ำว้าร้อยละ 15 ได้รับคะแนนความชอบสูงสุดรองลงมาคือปริมาณกล้วยน้ำว้าร้อยละ 20 และร้อยละ 25 ตามลำดับ ส่วนระยะเวลาความสุของกล้วยน้ำว้าก็มีผลต่อคะแนนความชอบด้านกลิ่นกล้วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) เช่นกัน โดยกล้วยน้ำว้าความสุระยะที่ 6 และกล้วยน้ำว้าความสุระยะที่ 8 จะให้คะแนนความชอบด้านกลิ่นกล้วยสูงสุดในขณะเดียวกันที่กล้วยน้ำว้าระยะความสุที่ 2 และ 4 จะให้คะแนนความชอบค่อนข้างน้อยกว่าซอสพริกล้วน (ชุดควบคุม)

ความชอบด้านรสชาติของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าและซอสพริกล้วน (ชุดควบคุม) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($P \leq 0.05$) แสดงดังในตาราง 4.9 โดยคะแนนความชอบด้านรสชาติอยู่ในช่วงไม่ชอบปานกลาง (2.88 คะแนน) ถึงชอบปานกลาง (6.84 คะแนน) ซอสพริกผสม

กล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 6 ปริมาณกล้วยน้ำว้าร้อยละ 15 ได้รับความชอบด้านรสชาติสูงที่สุดและในทางตรงกันข้ามพบว่าซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 2 ปริมาณกล้วยน้ำว้าร้อยละ 25 ได้รับความชอบด้านรสชาติน้อยที่สุดเช่นเดียวกันกับซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 4

เมื่อศึกษาปัจจัยด้านปริมาณกล้วยน้ำว้าที่ผสมและระยะความสุกของกล้วยน้ำว้าที่พบว่ามีผลต่อคะแนนความชอบด้านรสชาติอย่างมีนัยสำคัญ ($P \leq 0.05$) โดยการผสมกล้วยน้ำว้าในระดับปริมาณที่สูงมีผลทำให้คะแนนความชอบด้านรสชาติต่ำลง เช่นเดียวกับกับระยะความสุกของกล้วยน้ำว้าซึ่งทำให้คะแนนความชอบลดลงเมื่อใช้กล้วยน้ำว้าที่ความสุกระยะที่ 4 หรือ ความสุกระยะที่ 2 (ในขณะที่กล้วยน้ำว้ายังดิบหรือห่าม) ตามลำดับและพบว่าการใช้กล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 6 ได้รับความชอบด้านรสชาติสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในขณะที่กล้วยน้ำว้ายังดิบหรือห่ามนั้นมีรสฝาดเพื่อน้อยและมีปริมาณน้ำตาลค่อนข้างน้อยและเมื่อเปรียบเทียบกับกล้วยน้ำว้าที่สุกแล้วโดยรสชาติฝาดเพื่อนี่เกิดจากสารประกอบพวกแทนนินที่พบในปริมาณสูงในขณะที่กล้วยน้ำว้ายังดิบอยู่และเมื่อกล้วยน้ำว้าสุกสารประกอบพวกแทนนินก็จะสลายตัวไปทำให้รสชาติฝาดเพื่อนั้นหายไปเป็นผลให้ซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าที่ได้ไม่มีรสชาติฝาดเพื่อนเหลืออยู่

ความชอบด้านรสเผ็ดของผลิตภัณฑ์ซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าและซอสพริกล้วน (ชุดควบคุม) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยมีคะแนนความชอบด้านรสเผ็ดอยู่ในช่วงไม่ชอบปานกลาง (2.84 คะแนน) ถึง ชอบปานกลาง (6.74 คะแนน) และพบว่าซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าระยะความสุกที่ 6 ในปริมาณกล้วยน้ำว้าร้อยละ 15 ได้รับความชอบด้านรสเผ็ดสูงสุดรองลงมาเป็นซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 8 ในปริมาณกล้วยน้ำว้าร้อยละ 15 เช่นกัน ซึ่งซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าทั้งดังกล่าวนี้ได้รับคะแนนความชอบด้านรสเผ็ดมากกว่าซอสพริกล้วน (ชุดควบคุม) ส่วนซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 2 และความสุกระยะที่ 4 ได้รับความชอบด้านรสเผ็ดค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับซอสพริกล้วน (ชุดควบคุม) และซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 6 และความสุกระยะที่ 8 ตามลำดับ

จากผลของปัจจัยด้านระยะความสุกของกล้วยน้ำว้าและปริมาณสัดส่วนร้อยละของกล้วยน้ำว้าที่ผสมลงไปทำให้ผลิตภัณฑ์ซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าเหล่านั้นทำให้ได้รับความชอบด้านรสเผ็ดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยคะแนนความชอบต่อรสเผ็ดนี้มีแนวโน้มลดลงเมื่อผสมกล้วยน้ำว้าในระดับปริมาณที่สูงขึ้น และใช้กล้วยน้ำว้าที่ความสุกระยะที่ 4 และความสุกระยะที่ 2 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันการผสมกล้วยน้ำว้าในปริมาณร้อยละ 15 จะทำให้ได้รับความชอบด้านรสเผ็ดใกล้เคียงกับชุดควบคุมมากที่สุด เช่นเดียวกับการใช้กล้วยที่มีความสุกระยะที่

6 หรือ ความสุขระยะที่ 8 ในการผลิตซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าก็จะทำให้ได้รับความชอบด้านรสเผ็ดค่อนข้างสูงใกล้เคียงกับชุดควบคุม

ความชอบด้านความหนืดของผลิตภัณฑ์ซอสพริกผสมและซอสพริกกล้วย (ชุดควบคุม) มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้ามีคะแนนความชอบด้านความข้นหนืดอยู่ในช่วงไม่ชอบปานกลาง (3.46 คะแนน) ถึง ชอบปานกลาง (6.74 คะแนน) ดังแสดงในตาราง 4.9 และพบว่าคะแนนความชอบด้านความข้นหนืดของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 6 และ ความสุกระยะที่ 8 มีค่าใกล้เคียงกันเช่นเดียวกับชุดควบคุม และแตกต่างกันอย่างชัดเจนกับซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 2 และระยะที่ 4 โดยซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 2 ในปริมาณร้อยละ 25 ได้รับความชอบด้านความหนืดต่ำที่สุด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความชอบด้านความข้นหนืดคือปริมาณกล้วยน้ำว้าที่ผสมลงไปและระยะความสุกของกล้วยน้ำว้า นั้น ซึ่งพบว่าปริมาณกล้วยน้ำว้าที่ผสมจะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคะแนนความชอบด้านความข้นหนืด กล่าวคือเมื่อปริมาณกล้วยน้ำว้าเพิ่มขึ้นจะทำให้คะแนนความชอบด้านความข้นหนืดจะลดลง ส่วนระยะความสุกของกล้วยน้ำว้าก็มีผลต่อคะแนนความชอบด้านความข้นหนืด กล่าวคือคะแนนความชอบด้านความข้นหนืดจะเพิ่มขึ้นเมื่อใช้กล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 6 และระยะความสุกที่ 8 ตามลำดับ

ปริมาณกล้วยน้ำว้าและระยะความสุกของกล้วยน้ำว้ามีผลต่อคะแนนความชอบด้านความคงตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยพบว่าปริมาณกล้วยน้ำว้าร้อยละ 25 ได้รับความชอบด้านความคงตัวต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับซอสพริกล้วน (ชุดควบคุม) ซึ่งคะแนนความชอบด้านความคงตัวจะแปรผันตามระดับปริมาณกล้วยน้ำว้าที่ผสมลงไป กล่าวคือ เมื่อผสมกล้วยน้ำว้าในระดับปริมาณต่ำๆ จะได้รับคะแนนความชอบต่อความคงตัวค่อนข้างสูง ส่วนระยะความสุกของกล้วยก็ให้ผลในทำนองเดียวกันคือคะแนนความชอบด้านความคงตัวจะมีค่าสูงขึ้นเมื่อใช้กล้วยน้ำว้าที่ระยะความสุกที่ 6 หรือระยะความสุกที่ 8 โดยระยะความสุกที่ 6 จะให้คะแนนความชอบด้านความคงตัวสูงที่สุด

ความชอบด้านการยอมรับของผลิตภัณฑ์ซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าอยู่ในช่วงไม่ชอบปานกลาง (2.86 คะแนน) ถึง ชอบปานกลาง (7.68 คะแนน) โดยพบว่าความชอบด้านการยอมรับของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าและซอสพริกล้วน (ชุดควบคุม) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) ดังแสดงในรูป 4.20 ซึ่งซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 6 ในปริมาณกล้วยน้ำว้าร้อยละ 15 ได้รับความชอบการยอมรับสูงสุด รองลงมาคือซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 8 ในปริมาณกล้วยน้ำว้าร้อยละ 15 เช่นกัน โดยซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าดังกล่าวได้รับ

การยอมรับค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับชุดควบคุมและซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าจากระยะความสุกที่ 4 และความสุกระยะที่ 2 ตามลำดับ

ปัจจัยด้านปริมาณกล้วยน้ำว้ามีผลต่อคะแนนการยอมรับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยการผสมกล้วยน้ำว้าในปริมาณร้อยละ 15 ได้รับการยอมรับค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับในการผสมร้อยละ 20 และร้อยละ 25 ตามลำดับ ส่วนระยะความสุกของกล้วยน้ำว้ามีผลต่อการยอมรับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) เช่นกันโดยพบว่าการยอมรับมีแนวโน้มสูงขึ้นเมื่อใช้กล้วยน้ำว้าที่มีความสุกระยะที่ 6 โดยให้ค่าใกล้เคียงกับซอสพริกล้วน (ชุดควบคุม) ซึ่งในทางตรงกันข้ามการใช้กล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 2 และความสุกระยะที่ 4 จะได้รับคะแนนการยอมรับค่อนข้างต่ำ

เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงคุณภาพของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าในระหว่างการเก็บรักษาในขั้นตอนต่อไปจึงได้คัดเลือกซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าโดยพิจารณาจากคุณภาพด้านความปลอดภัยในการบริโภคและการยอมรับทางคุณภาพด้านประสาทสัมผัสรวมถึงคุณภาพทางด้านกายภาพ และทางเคมีโดยเปรียบเทียบกับซอสพริกล้วน (ชุดควบคุม) ซึ่งพบว่า ปัจจัยด้านระยะความสุกของกล้วยน้ำว้าที่เหมาะสมต่อการใช้ผลิตซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้ามากที่สุดคือ กล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 6 รองลงมาคือกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 8 และความสุกระยะที่ 4 ตามลำดับ เนื่องจากกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 6 เมื่อนำมาแปรรูปเป็นซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าแล้วได้รับการยอมรับทางด้านประสาทสัมผัสของผู้บริโภคมากที่สุดและให้คุณลักษณะที่ดีเช่นเดียวกับซอสพริกล้วน (ชุดควบคุม) รวมถึงกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 6 เป็นระยะที่กล้วยน้ำว้าสุกเต็มที่ซึ่งเหมาะสำหรับการบริโภคมากที่สุดเพราะมีปริมาณน้ำตาลค่อนข้างสูงในขณะที่เดียวกันก็มีปริมาณแป้งค่อนข้างต่ำซึ่งส่งผลไม่ทำให้ซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้ามีความข้นหนืดสูงจนเกินไปไม่เหมาะแก่การนำไปใช้และบริโภค รวมไปถึงกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 6 นั้นจะไม่มีรสฝาดเพื่อนปรากฏอยู่ซึ่งแตกต่างกันกับกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 2 และความสุกในระยะที่ 4 มีผลทำให้ซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าที่ได้มีรสชาติปกติไม่มีรสชาติฝาดเพื่อนซึ่งเป็นรสชาติที่ผิดปกติของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าทำให้ผู้บริโภคไม่ยอมรับได้ ส่วนปัจจัยด้านปริมาณกล้วยน้ำว้าที่เหมาะสมคือร้อยละ 15 รองลงมาคือร้อยละ 20 และร้อยละ 25 ตามลำดับทั้งนี้เนื่องจากการผสมกล้วยน้ำว้าในปริมาณร้อยละ 15 นั้นจะทำให้ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคและมีคุณสมบัติทางเคมีและกายภาพที่ดีใกล้เคียงกับซอสพริกล้วน (ชุดควบคุม) มากที่สุด โดยให้ลักษณะความข้นหนืด, ลักษณะสีที่พอเหมาะเช่นเดียวกันกับซอสพริกล้วน (ชุดควบคุม) ซึ่งแตกต่างกันกับซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าในปริมาณร้อยละ 20 และร้อยละ 25 ตามลำดับซึ่งจะให้ความข้นหนืดที่สูงขึ้นตามลำดับอีกทั้งลักษณะสีของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าดังกล่าวจะให้สีแดงที่จางลงมากจึงทำให้ผู้บริโภคให้การยอมรับค่อนข้างน้อยกว่า ดังนั้นเมื่อ

พิจารณาโดยรวมแล้วจึงพบว่า ซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าความสุกระยะที่ 6 ในปริมาณกล้วยน้ำว้า ร้อยละ 15 ซึ่งรับการยอมรับคุณภาพทางประสาทสัมผัสในด้านต่างๆ ที่สูงและมีความปลอดภัยในการ บริโภคอีกทั้งมีคุณภาพด้านเคมีและกายภาพใกล้เคียงกับซอสพริกล้วน (ชุดควบคุม) มากที่สุดจึง เหมาะสมนำไปศึกษาในขั้นต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตาราง 4.10 การเปลี่ยนแปลงคุณภาพของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าในระหว่างการเก็บรักษา ณ สภาวะอุณหภูมิห้อง

ข้อมูล	ค่าตรวจวัด	ระยะเวลา (วัน)						
		0	5	10	15	20	25	30
ด้าน กายภาพ	ค่าสี L*	47.00e ± 0.55	46.14d ± 0.53	46.06cd ± 0.27	45.60bc ± 0.68	45.14ab ± 0.17	44.98a ± 0.56	44.95a ± 0.53
	ค่าสี a*	25.61c ± 0.59	22.29b ± 0.98	20.19a ± 0.53	19.98a ± 1.24	20.03a ± 0.37	19.87a ± 0.43	19.42a ± 0.79
	ค่าสี b*	41.48e ± 1.02	39.34d ± 1.05	38.81cd ± 0.61	37.96bc ± 0.53	37.07ab ± 0.38	36.85a ± 1.89	36.52a ± 1.37
	ค่าความหนืด (p.)	48.36d ± 1.44	36.27a ± 2.37	36.19a ± 1.72	34.72a ± 2.07	33.74a ± 2.29	30.80a ± 3.52	28.65a ± 1.06
ด้านเคมี	ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ (%)	21.44bc ± 0.46	23.00bc ± 0.00	21.00d ± 0.87	20.44a ± 0.53	21.33b ± 0.71	22.00c ± 0.00	21.33b ± 0.87
	ปริมาณกรด (%กรดอะซิติก)	0.63a ± 0.01	0.62b ± 0.00	0.58e ± 0.01	0.60c ± 0.00	0.59d ± 0.00	0.59cd ± 0.01	0.60c ± 0.01
	ค่ากิจกรรมของน้ำ	0.87d ± 0.00	0.85a ± 0.00	0.86c ± 0.00	0.85b ± 0.00	0.86c ± 0.00	0.86c ± 0.01	0.86b ± 0.00
	ค่าความเป็นกรด-ด่าง	3.73a ± 0.01	3.73a ± 0.00	3.73ab ± 0.01	3.72c ± 0.00	3.73ab ± 0.01	3.73a ± 0.00	3.72a ± 0.00
ด้านจุล	ปริมาณจุลินทรีย์ทั้งหมด ^{ns} (CFU/g)	est.< 10	est.< 10	est.< 10	est.< 10	est.< 10	est.< 10	est.< 10
	ปริมาณยีสต์และรา ^{ns} (CFU/g)	est.< 10	est.< 10	est.< 10	est.< 10	est.< 10	est.< 10	est.< 10
ชีววิทยา	ปริมาณเชื้อโคลิฟอร์ม ^{ns} (MPN/g)	< 3	< 3	< 3	< 3	< 3	< 3	< 3
	ปริมาณเชื้ออีโค ^{ns} (<i>E. coli</i>) (MPN/g)	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND

หมายเหตุ

- ตัวอักษรภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันในแต่ละแถวแสดงว่าข้อมูลมีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P \leq 0.05$)
- ns แสดงว่า ข้อมูล ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P > 0.05$)
- ND ไม่ได้ตรวจ (not detected) เนื่องจากไม่พบโคลิฟอร์ม ; est. หมายถึง estimated
- ค่าเฉลี่ยจากการทดลอง 3 ซ้ำ ± ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตาราง 4.11 การเปลี่ยนแปลงคุณภาพของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าในระหว่างการเก็บรักษา ณ สภาวะอุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียส

ข้อมูล	ค่าตรวจวัด	ระยะเวลา (วัน)						
		0	5	10	15	20	25	30
ด้าน กายภาพ	ค่าสี L*	47.00e ± 0.55	45.57d ± 0.42	45.06d ± 0.14	44.13c ± 0.72	43.69bc ± 1.30	43.33b ± 0.52	42.02a ± 1.04
	ค่าสี a*	25.61d ± 0.59	20.90c ± 0.38	20.77c ± 0.96	20.39bc ± 0.70	20.12b ± 0.91	20.01b ± 0.11	19.28a ± 0.54
	ค่าสี b*	41.48e ± 1.02	38.71d ± 1.67	37.10c ± 0.47	36.24bc ± 1.44	35.55b ± 1.38	35.20b ± 0.94	32.81a ± 0.61
	ค่าความหนืด (p.)	48.36d ± 1.44	32.32c ± 0.63	29.61b ± 1.03	28.50b ± 1.84	28.27b ± 0.80	28.41b ± 0.93	25.73a ± 2.38
ด้านเคมี	ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ (%)	21.44ab ± 0.46	22.00b ± 0.87	21.44ab ± 0.53	21.44ab ± 0.73	21.00c ± 0.87	22.00b ± 0.00	22.00b ± 0.00
	ปริมาณกรด (%กรดอะซิติก)	0.63a ± 0.01	0.61a ± 0.01	0.57e ± 0.00	0.60b ± 0.01	0.57e ± 0.01	0.58d ± 0.00	0.59c ± 0.00
	ค่ากิจกรรมของน้ำ	0.87e ± 0.00	0.85a ± 0.00	0.86d ± 0.00	0.85c ± 0.01	0.86d ± 0.01	0.86d ± 0.00	0.85b ± 0.00
	ค่าความเป็นกรด-ด่าง	3.73a ± 0.01	3.72b ± 0.00	3.72b ± 0.00	3.72b ± 0.00	3.72b ± 0.01	3.71c ± 0.00	3.70d ± 0.00
ด้านจุล	ปริมาณจุลินทรีย์ทั้งหมด ^{ns} (CFU/g)	est.< 10	est.< 10	est.< 10	est.< 10	est.< 10	est.< 10	est.< 10
	ปริมาณยีสต์และรา ^{ns} (CFU/g)	est.< 10	est.< 10	est.< 10	est.< 10	est.< 10	est.< 10	est.< 10
ชีววิทยา	ปริมาณเชื้อโคลิฟอร์ม ^{ns} (MPN/g)	< 3	< 3	< 3	< 3	< 3	< 3	< 3
	ปริมาณเชื้ออีโค ^{ns} (<i>E. coli</i>) (MPN/g)	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND

หมายเหตุ

- ตัวอักษรภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันในแต่ละแถวแสดงว่าข้อมูลมีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P \leq 0.05$)
- ns แสดงว่า ข้อมูลไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P > 0.05$)
- ND ไม่ได้ตรวจ (not detected) เนื่องจากไม่พบโคลิฟอร์ม ; est. หมายถึง estimated
- ค่าเฉลี่ยจากการทดลอง 3 ซ้ำ ± ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.4 การเปลี่ยนแปลงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าในระหว่างการเก็บรักษา

การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของผลิตภัณฑ์

การเปลี่ยนแปลงค่าความสว่างของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าในระหว่างการเก็บรักษาที่อุณหภูมิห้อง และที่อุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียสมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยพบว่าตลอดระยะเวลาการเก็บรักษานั้นค่าความสว่างของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้ามีแนวโน้มที่จะลดลงอย่างต่อเนื่องทั้งสองสภาวะการเก็บรักษา ซึ่งการเก็บรักษาที่อุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียสนั้นจะทำให้ค่าความสว่างลดลงมากกว่าการเก็บรักษาที่อุณหภูมิห้อง ทั้งนี้เนื่องมาจากอุณหภูมิสูงเป็นตัวการสำคัญที่จะไปเร่งกลไกปฏิกิริยาทางเคมีต่างๆ ให้รวดเร็วยิ่งขึ้นซึ่งส่งผลต่อลักษณะทางกายภาพของผลิตภัณฑ์โดยปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นนี้เป็นปฏิกิริยาการเกิดสีน้ำตาลแบบไม่ใช้เอนไซม์ซึ่งเกิดการการทำปฏิกิริยาของน้ำตาลรีดิวซ์กับโปรตีน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภาณูจน์ และคณะ (2550) ที่ได้รายงานว่าการเกิดสีน้ำตาลมีปัจจัยที่สำคัญคือ ค่าความเป็นกรด-ด่าง ความชื้น ปริมาณน้ำตาลรีดิวซ์และแร่ธาตุบางตัว โดยเมื่อมีปริมาณกรดอยู่สูงและมีน้ำตาลอยู่มากทำให้เกิดการย่อยสลายน้ำตาลซูโครสกลายเป็นน้ำตาลรีดิวซ์ซึ่งเป็นสารสำคัญในการเกิดปฏิกิริยาและหากมีอุณหภูมิสูงขึ้นจะทำให้ปฏิกิริยาเกิดได้เร็วขึ้น

ค่าสีแดงของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าในระหว่างการเก็บรักษาที่อุณหภูมิห้อง และที่อุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียสไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) และจากรูป 4.22 พบว่าการเก็บรักษาที่อุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียสทำให้ค่าเป็นสีแดงจะลดลงไปในช่วง 5 วันแรกหลังจากนั้นก็จะคงที่ไปตลอดระยะเวลาในการเก็บรักษา ส่วนการเก็บรักษาที่อุณหภูมิห้อง ค่าสีแดงก็จะมีแนวโน้มที่จะลดลงไปในช่วง 10 วันแรกของการเก็บรักษาหลังจากนั้นค่าสีแดงจะค่อนข้างคงที่ไปตลอดระยะเวลาการเก็บรักษาเช่นเดียวกันกับการเก็บรักษาที่อุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียส สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงใจและจักรกฤษณ์ (2544) ที่รายงานว่าค่าสีแดงของซอสพริกทอมีค่าลดลงในระหว่างการเก็บรักษา

การเปลี่ยนแปลงค่าสีเหลืองของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าในระหว่างการเก็บรักษาที่อุณหภูมิห้อง และที่อุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียส ซึ่งพบว่ามีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยการเก็บรักษาที่อุณหภูมิห้องนั้นทำให้ค่าสีเหลืองจะมีแนวโน้มที่ลดลงในระหว่างการเก็บรักษาเช่นเดียวกันกับการเก็บรักษาที่อุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียส แต่การเก็บรักษาที่ 40 องศาเซลเซียสนั้นจะทำให้ค่าสีเหลืองมีค่าลดลงมากกว่าการเก็บรักษาที่อุณหภูมิห้อง ทั้งนี้เนื่องมาจากการเก็บในสภาวะที่อุณหภูมิสูงจะเร่งปฏิกิริยาการเปลี่ยนแปลงของสารสีกลุ่มคาโรที

นอยด์ซึ่งให้สีเหลืองเกิดการสลายตัวจึงทำให้ค่าสีเหลืองของผลิตภัณฑ์ซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าลดลงซึ่งสอดคล้องกับการรายงานของดวงใจและจักรกฤษณ์ (2544) ที่ได้รายงานว่าค่าสีเหลืองของซอสพริกทอมีแวนอ์มีลดลงในระหว่างการเก็บรักษา

ความหนืดของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าทั้งสองสถานะในระหว่างระยะเวลาการเก็บรักษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) และจากรูป 4.24 พบว่าความหนืดมีแวนอ์มีลดลงในระหว่างการเก็บรักษาทั้งสองสถานะ ค่าความหนืดจะมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดในช่วงแรกของระยะเวลาการเก็บรักษามากที่สุด โดยพบว่า ณ สถานะการเก็บรักษาที่อุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียสค่าความหนืดของซอสพริกจะมีแวนอ์มีที่ลดลงอย่างรวดเร็วในช่วงระยะ 10 วันแรกของการเก็บรักษาและหลังจากนั้นความหนืดก็จะลดลงอย่างต่อเนื่องแต่เกิดขึ้นในอัตราที่ช้ากว่าช่วงแรกของการเก็บรักษาเช่นเดียวกันกับการเก็บรักษา ณ สถานะอุณหภูมิห้อง โดยความหนืดของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าจะลดลงไปอย่างรวดเร็วในช่วงระยะ 5 วันแรกของการเก็บรักษา หลังจากนั้นความหนืดก็จะลดลงไปในอัตราที่ช้ากว่าช่วงแรกของการเก็บรักษาซึ่งการเก็บรักษา ณ สถานะอุณหภูมิห้องนั้นอัตราการลดลงของความหนืดในซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าจะเกิดขึ้นได้ช้ากว่าการเก็บรักษา ณ สถานะอุณหภูมิ 40 องศา ทั้งนี้เนื่องจากในสถานะการเก็บรักษาที่อุณหภูมิสูงขึ้นจะทำให้เกิดการไฮโดรไลซิส (hydrolysis inversion) ขึ้นทำให้น้ำตาลซูโครสเปลี่ยนเป็นน้ำตาลอินเวิร์ทไปบางส่วนจึงทำให้ความหนืดลดลง (กล้าณรงค์, 2532)

การเปลี่ยนแปลงด้านเคมีของผลิตภัณฑ์

ค่าความเป็นกรด-ด่างของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าในระหว่างการเก็บรักษาทั้งสองสถานะมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยพบว่าค่าความเป็นกรด-ด่างในสถานะการเก็บรักษาทั้งสองมีแวนอ์มีคงที่ตลอดระยะเวลาในการเก็บรักษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงใจและจักรกฤษณ์ (2544) การเปลี่ยนแปลงปริมาณกรดทั้งหมด (ในรูปร้อยละกรดอะซิติก) ของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าในระหว่างการเก็บรักษา โดยพบว่าปริมาณกรดทั้งหมดในรูปกรดอะซิติกของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้า ณ สถานะการเก็บทั้งสองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) ซึ่งพบว่า ณ สถานะการเก็บรักษาที่อุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียสทำให้ปริมาณกรดทั้งหมดในซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้ามีแวนอ์มีลดลงเพียงเล็กน้อยตลอดระยะเวลาในการเก็บรักษาเช่นเดียวกันกับการเก็บรักษาที่อุณหภูมิห้องเนื่องจากอาจเกิดการระเหยของกรดอะซิติกจึงทำให้ปริมาณกรดทั้งหมดมีค่าลดลงเพียงเล็กน้อย

การเปลี่ยนแปลงปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าในระหว่างการเก็บรักษา ณ สองสภาวะซึ่งพบว่าปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) โดยพบว่าปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้า ณ สภาวะการเก็บรักษาที่อุณหภูมิห้องมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยตลอดระยะเวลาในการเก็บรักษาโดยมีแนวโน้มค่อนข้างคงที่ตลอดช่วงระยะเวลาการเก็บรักษาเช่นเดียวกับการเก็บรักษา ณ สภาวะอุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียสซึ่งปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าค่อนข้างคงที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับการทดลองของสุภากาญจน์ และคณะ (2550) รายงานว่าปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ในซอสขึ้นจากสับปะรมีค่าคงที่ตลอดระยะเวลาการเก็บรักษาเช่นเดียวกับงานวิจัยของ จารุวรรณ และคณะ (2542) ที่รายงานว่ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ในซอสกล้วยไม่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดระยะเวลาในการเก็บรักษา

การเปลี่ยนแปลงของค่ากิจกรรมของน้ำของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าในสภาวะการเก็บรักษาที่อุณหภูมิห้องและที่อุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียส ซึ่งพบว่าค่ากิจกรรมของน้ำ ณ สภาวะการเก็บรักษาทั้งสองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยการเปลี่ยนแปลงค่ากิจกรรมของน้ำของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าในสภาวะการเก็บรักษาที่อุณหภูมิห้องจะมีแนวโน้มลดลงอย่างรวดเร็วในช่วง 5 วันแรกของการเก็บรักษาเช่นเดียวกันกับค่ากิจกรรมของน้ำของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าในสภาวะการเก็บรักษาที่อุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียส และหลังจากนั้นค่ากิจกรรมของน้ำของซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าในการเก็บรักษาทั้งสองสภาวะจะมีแนวโน้มค่อนข้างคงที่ตลอดระยะเวลาในการเก็บรักษา

การเปลี่ยนแปลงทางด้านจุลินทรีย์ของผลิตภัณฑ์

การเปลี่ยนแปลงคุณภาพทางด้านจุลชีววิทยาในระหว่างการเก็บรักษาซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้า ณ สองสภาวะการเก็บรักษา ซึ่งพบว่าผลิตภัณฑ์ซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้า ที่เก็บรักษาทั้งสองสภาวะอุณหภูมิไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) โดยตรวจพบเชื้อจุลินทรีย์ทั้งหมดรวมถึงเชื้อยีสต์และรา น้อยกว่า 10 CFU/g ตลอดระยะเวลาของการเก็บรักษาทั้งสองสภาวะการเก็บ ขณะเดียวกันตรวจพบเชื้อโคลิฟอร์มมีปริมาณน้อยกว่า 3 MPN ต่อซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้า 1 กรัม และไม่พบเชื้ออีโคไล ในทั้งสองสภาวะการเก็บรักษา ซึ่งคุณภาพด้านจุลชีววิทยานี้เป็นไปตามมาตรฐานตามข้อกำหนดในการตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์อาหารประเภทซอสพริกผสม โดยมาตรฐานระบุให้สามารถพบจำนวนเชื้อจุลินทรีย์ทั้งหมดได้ไม่เกิน 10,000 โคลิณีต่อตัวอย่าง 1 กรัม และปริมาณเชื้อยีสต์และรา ต้องน้อยกว่า 10 โคลิณีต่อกรัม

ตัวอย่าง ส่วนเชื้ออีโคไลเมื่อตรวจด้วยวิธีเอ็มพีเอ็นแล้วต้องมีน้อยกว่า 3 ตัวต่อตัวอย่าง 1 กรัม ซึ่งสอดคล้องกับการทดลองของ จารูวรรณ และคณะ (2542) ที่ได้รายงานว่าไม่พบเชื้อจุลินทรีย์ทั้งหมด แบบที่เรีย กลุ่มโคลิฟอร์ม ยีสต์และรา รวมทั้งตรวจไม่พบ flat sour ชนิด mesophile และชนิด thermophili ในซอสกล้วยน้ำว้า, ซอสกล้วยไข่ และซอสกล้วยหอมทองในระหว่างการเก็บรักษาระยะเวลา 6 เดือน ในทำนองเดียวกันกับงานวิจัยของดวงใจ และจักรกฤษณ์ (2545) ที่รายงานว่าพบปริมาณเชื้อจุลินทรีย์ทั้งหมดในซอสฟักทองน้อยกว่า 30 โคโลนีต่อกรัม และตรวจไม่พบเชื้อจุลินทรีย์ flat sour spoilage ในระหว่างระยะเวลาในการเก็บรักษา 1 เดือน

จากผลการวิเคราะห์ทางสถิติ 2x7 Factorial design พบว่า อุณหภูมิในการเก็บรักษาซอสพริกผสมกล้วยน้ำว้าส่งผลให้ค่าสี L*, b* ค่าความหนืด ค่าความเป็นกรด-ด่าง ปริมาณกรดทั้งหมด และค่ากิจกรรมของน้ำมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) ส่วนระยะเวลาในการเก็บรักษาก็ส่งผลให้คุณภาพของผลิตภัณฑ์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) ได้แก่ ค่าสี L*, a*, b* ค่าความหนืด ค่าความเป็นกรด-ด่าง ปริมาณกรดทั้งหมด และค่ากิจกรรมของน้ำ ส่วนคุณภาพด้านจุลชีววิทยาของผลิตภัณฑ์ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) ตลอดระยะเวลาการเก็บรักษา